

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

ANA ZAKRAJŠEK

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

Specialna športna vzgoja
Prilagojena športna vzgoja

MODELI INTEGRACIJE PARAOLIMPIJSKIH ŠPORTOV
V PANOŽNE ZVEZE IN ŠPORTNA DRUŠTVA V SVETU
IN MOŽNOSTI INTEGRACIJE V SLOVENIJI

Diplomsko delo

MENTOR:

Doc. dr. Boro Štrumbelj, prof. šp. vzg.

SOMENTOR:

Mag. Branko Mihorko

Avtorica dela:

ANA ZAKRAJŠEK

RECENZENT:

Prof. dr. Damir Karpljuk, prof. šp. vzg.

Ljubljana, 2012

ZAHVALA

Hvala vsem, ki so poskrbeli, da je bil študij pester in zanimiv. Hvala mentorju doc. dr. Štrumblju za pomoč in vztrajnost ter vsem sodelavcem na Fakulteti za šport za spodbudne besede ob zaključevanju študija.

Ključne besede: paraolimpijski športi, šport invalidov, integracija/vključevanje

MODELI INTEGRACIJE PARAOLIMPIJSKIH ŠPORTOV V PANOŽNE ZVEZE IN ŠPORTNA DRUŠTVA V SVETU IN MOŽNOSTI INTEGRACIJE V SLOVENIJI

Ana Zakrajšek

Št. strani: 78 Št. slik: 6 Št. tabel: 7 Št. virov: 29

IZVLEČEK

Šport invalidov je v zadnjih 12 letih naredil ogromen napredek tako s tekmovalnega kot tudi z vidika množičnosti. Hkrati tudi z organizacijskega vidika športa invalidov, podobno kot tudi sicer v družbi prihaja do postopne integracije športa invalidov na vseh nivojih športa. Proces integracije poteka zelo različno od države do države, od panožne zveze do panožne zveze. Pri tem se porajajo številna vprašanja, ali šport invalidov integrirati v celoti in pravzaprav ukiniti paraolimpijske komiteje ali pa sprejemati sporazume o sodelovanju. Pri tem lahko pride do številnih problemov z vidika organizacije, razdelitve sredstev, strokovnega sodelovanja in marketinga. V tem trenutku je tako kar nekaj mednarodnih panožnih športnih zvez šport invalidov že v celoti integriralo na vseh nivojih, nekaj pa še ne.

Po 14. členu Ustave Republike Slovenije in njeni dopolnitvi leta 2004 drži, da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katero koli drugo osebno okoliščino. Imenovani člen predstavlja podlago za integracijo športa invalidov v športne organizacije.

V diplomskem delu smo se dotaknili večjih tekmovanj na področju športa invalidov, nato pa se osredotočili na sam proces integracije parašportnikov v panožne zveze, športna društva in klube po svetu ter osvetlili to področje v Sloveniji. Ta trend integracije je v tujini skoraj že stalnica in tudi v Sloveniji si moramo prizadevati, da to postane.

Pri nastajanju diplomskega dela smo se uprli na lastne izkušnje pri delu v organizaciji in delu z osebami s posebnimi potrebami. Primerjali smo številne modele integracije od najvišjega nivoja sodelovanja Mednarodnim olimpijskim komitejem (MOK) in Mednarodnim paraolimpijskim komitejem (MPOK), preko mednarodnih športnih zvez do klubov. Na podlagi analize sporazumov o sodelovanju smo sestavili možen model sporazumov o sodelovanju v Sloveniji tako med Olimpijskim komitejem Slovenije (OKS) in Zvezo za šport invalidov (ZŠIS-POK), kot tudi na nivoju panožnih športnih zvez in društev. Predstavljeni modeli bi lahko bili podlaga za integracijo športa invalidov na vseh področjih športa v Sloveniji.

Key words: paralympic sport, disability sport, integration/inclusion

MODELS OF INTEGRATION OF PARALYMPIC SPORTS IN FEDERATIONS AND SPORTS CLUBS AROUND THE WORLD, AND INTEGRATIONS IN SLOVENIA

Ana Zakrajšek

Num. of pages: 78 Num. of figures: 6 Num of tables: 7 Num. of references: 29

ABSTRACT

In the last 12 years the disability sport has made a great progress both in competition and in terms of mass participation. As in society, also from the organizational aspect of disability sport, the integration is gradual at all levels of sport. The process of integration varies a lot between countries, and between sport associations. This raises number of questions of whether disability sport should be integrated fully and Paralympic committees suppressed, or accept the cooperation agreements. Subsequently, this can cause many problems in terms of organization, distribution of resources, technical cooperation and marketing. At this moment, some of the international sport federations have fully integrated disability sport on all levels, while some still haven't.

According to Article 14 of the Constitution of the Republic of Slovenia and the supplement of 2004, everybody in Slovenia have guaranteed equal human rights and fundamental freedoms, regardless of nationality, race, gender, language, religion, political or other belief, material standing, birth, education, social status, disability or any other personal circumstance. Designated article provides the basis for the integration of disability sport in to sport organizations.

In this thesis we addressed the major events in disability sport, and then focus on the process of integration of paralympic athletes in to branch federations, sports associations and clubs around the world and shed light on this issue in Slovenia. This trend of integration abroad is almost a constant and so, we must strive to make it the same in Slovenia.

During the composition of the thesis we relied on our own work experience in the organization and work with disabled people. We compared numerous models of integration from the highest level of participation with the International Olympic Committee (IOC) and International Paralympic Committee (IPC), through the international sport federations down to clubs. Based on the analysis of cooperation agreements we have set up a possible model of cooperation agreements in Slovenia between the Slovenian Olympic Committee (OKS) and the Sports Federation for the Disabled of Slovenia (ZŠIS-POK), as well as on the level of sport federations and associations. The models presented could be the basis for the integration of disability sport on all areas of sport in Slovenia.

KAZALO

1	UVOD	9
1.1	POJAVNE OBLIKE ŠPORTA INVALIDOV	10
1.1.1	PARAOLIMPIJSKE IGRE	10
1.1.1.1	ZGODOVINA PARAOLIMPIJSKEGA GIBANJA, ŠPORTA.....	10
1.1.1.2	KLASIFIKACIJA	11
1.1.1.3	IDEJA OLIMPIJSKIH IN PARAOLIMPIJSKIH IGER: »VAŽNO JE SODELOVATI IN NE ZMAGOVATI.«.....	12
1.1.1.4	ŠPORTNE PANOGE, MANIFESTIRANE NA POI.....	12
1.2	DRUGI ŠPORTI INVALIDOV	13
1.2.1	»DEAFLYMPICS« ali IGRE GLUHIH IN NAGLUŠNIH.....	13
1.2.2	SPECIALNA OLIMPIJADA ali »PUSTITE MI ZMAGATI, ČE PA NE MOREM ZMAGATI, NAJ BOM POGUMEN V SVOJEM POSKUSU.«.....	15
1.3	ORGANIZACIJA ŠPORTA INVALIDOV V SLOVENIJI DANES.....	16
1.3.1	VRHUNSKI ŠPORTNIKI S POSEBNIMI POTREBAMI V SLOVENSKEM OKOLJU	18
1.4	PREDMET IN PROBLEM	19
1.4.1	CILJI.....	20
2	METODA DELA.....	21
3	RAZPRAVA	22
3.1	INTEGRACIJA NA MEDNARODNI RAVNI	22
3.1.1	KONVENCIJA O PRAVICAH INVALIDOV	23
3.1.2	SPORAZUM O SODELOVANJU MED MOK IN MPOK	24
3.1.2.1	SPORAZUM MED MOK IN MPOK O BODOČI ORGANIZACIJ PARAOLIMPIJSKIH IGER	25
3.1.3	MODEL VKLJUČEVANJA ŠPORTNIKOV INVALIDOV NA NIVOJU MEDNARODINIH PANOŽNIH ŠPORTNIH ZVEZ, DRŽAVNI RAVNI IN RAVNI KLUBOV V SVETU	30
3.1.3.1	MODEL MEDNARODNE KOLESARSKE ZVEZE (UCI) ali »INTEGRACIJA JE IN« (ŠVICA).....	31

3.1.3.2	MODEL VKLJUČEVANJA ŠPORTOV INVALIDOV NA RAVNI KLUBOV PO SVETU (ITALIJA).....	42
3.2	INTEGRACIJA V SLOVENIJI	47
3.2.1	INTEGRACIJA PARAOLIMPIJSKIH ŠPORTOV NA DRŽAVNI RAVNI..	47
3.2.1.1	SODELOVANJE OKS IN ZŠIS.....	48
3.2.1.2	VKLJUČEVANJE ZŠIS V NACIONALNE ŠPORTNE PANOŽNE ZVEZE	52
3.2.2	VKLJUČEVANJE NA LOKALNIH PODROČJIH	64
3.2.2.1	REKREACIJA ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	66
3.2.2.2	INTEGRACIJA NA PODROČJU ŠPORTNE VZGOJE IN ŠOLSKIH TEKMOVANJ ZA UČENCE S POSEBNIMI POTREBAMI	67
4	SKLEP	69
5	VIRI	70
5.1	VIRI SLIK	72
5.2	VIRI TABEL	72
6	PRILOGE.....	73

KAZALO SLIK

<i>Slika 1.</i>	Paraolimpijski športi in logotip MPOK (http://www.paralympic.org/photogallery , 2012).....	10
<i>Slika 2.</i>	logotip Iger gluhih in naglušnih in košarkarske reprezentance Avstralije gluhih (http://www.deaflympics.com/ , 2012).	13
<i>Slika 3.</i>	Logotip Specialne olimpijade Slovenije in fotografije iz tekmovanj. (http://www.specialna-olimpiada.si/si/spoznajte-nas/ , 2011).	15
<i>Slika 4.</i>	Logotip Zveze za šport invalidov – POK (http://www.zsis.si/ , 2011).	16
<i>Slika 5:</i>	Javnofinančna sredstva, namenjena programom športa invalidov med letoma 2001 in 2009 (Štrumbelj, 2010).	51
<i>Slika 6:</i>	Uresničevanje NPŠ (2000) na področju športa invalidov med letoma 2001 in 2008 (Štrumbelj, 2010).	54

KAZALO TABEL

Tabela 1	34
Tabela 2	35
Tabela 3	35
Tabela 4	38
Tabela 5	39
Tabela 6	39
Tabela 7	52

1 UVOD

»Odločitev je bila potrebna, da moje življenje zaradi tega ne bo nič slabše, da bo nov svet prav tako svetel in lep. In tako je voziček nadomestil tisto, kar so prej počele noge. Taki so začetki kariere športnika invalida – trenutek, ko se tvoj svet in svet tvojih bližnjih sesuje v tisoč koščkov. In spet si otrok z veliko sestavljanko življenja, ki jo poskušaš spraviti v red. Prvi cilj vsakega športnika invalida je, da s športom svetu ponovno pogleda v oči s ponosom. Da gibalna oviranost ni enaka finančni nezmožnosti (kot sem poskušal na lep način razložiti prijazni starki, ki mi je v centru Ljubljane ponujala 2 € - »Nate, no, ... da boste imel«, mi je dejala.). Da imajo dosežki posameznika v novi situaciji lahko večjo težo kot prej. Da je dan lahko lep zgolj zato, ker se zjutraj zbudiš, da ga dež in toča ne moreta kar tako pokvariti. Drugi cilj športnika je v izbranem športu premagati samega sebe. 'Najprej tekmuješ sam s seboj, nato z ostalimi' je ena izmed najboljših lekcij, kar sem jih dobil v življenju,« je Jakič (2009), vrhunski športnik, paraolimpik in študent Fakultete za šport, zapisal na Blogu športa invalidov. Eden izmed mnogih uspešnih slovenskih športnikov invalidov, ki se bojujejo z »mlini na veter« v slovenskem prostoru, da bi šport invalidov bil javno izenačen športu, ki ga mediji tako opevajo, povzdigujejo v nebo. (<http://zsis.wordpress.com/tag/gal-jakic/>, 2009)

Vsak vrhunski športnik, invalid ali ne, ve, koliko odpovedovanj in vložene energije je potrebno za uspeh. Bistveno lažje je, če imaš za sabo podporo medijev, sponzorjev ipd., ki ti s podporo omogočijo najboljše pogoje, v katerih lahko pokažeš, da si iz pravega testa za vrhunski šport. Vendar tu pride do velikih razlik med enim in drugimi.

Integracija po SSKJ (1994) pomeni *povezovanje posameznih enot, delov v večjo celoto, združevanje*. Kaj bi integracija v športu pomenila za invalide, je tudi del mojega diplomskega dela.

Predvidevam, da bi integracija pomenila za športnike invalide boljše pogoje treningov, tekmovanj in za obe strani (panožne zveze, društva) bi to pomenilo ekonomičnost treningov in tekmovanj (npr. eno tekmovanje za vse skupaj). Poleg tega pa bi lahko imeli isto upravo, izobražen kader in prilagojeno infrastrukturo, ki je primerna za vse.

V svetu so se za integracijo odločili že številni olimpijski komiteji, športne zveze, klubi. V nalogi bom predstavila, kako so se z integracijo paraolimpijskih športov v panožne zveze soočali v svetu, in podala nekaj možnosti integracije v Sloveniji.

1.1 POJAVNE OBLIKE ŠPORTA INVALIDOV

V Sloveniji se ocenjuje, da je približno 170.000 invalidov, v svetu pa približno 15 % celotne populacije. Tudi oni imajo razvejano športno življenje, ki pa se razlikuje glede na vrsto invalidnosti.

Na najvišjem tekmovalnem nivoju obstajajo naslednje oblike športa invalidov:

- PARAOLIMPIJSKE IGRE,
- SPECIALNA OLIMPIJADA,
- DEAFLYMPICS/ IGRE GLUHIH IN NAGLUŠNIH.

Da športniki s posebnimi potrebami lahko pridejo do takšne telesne pripravljenosti, se prične z druženjem na ravni športnih društev, klubov, kjer se ob izkazanem potencialu in volji do trdega dela posamezniki usmerijo v tekmovalni šport, drugi pa nadaljujejo z druženjem in aktivnim preživljanjem prostega časa. Tako imamo po vsem svetu združenja in društva, v katerih se srečajo invalidi s podobnimi ambicijami, interesi.

1.1.1 PARAOLIMPIJSKE IGRE

Slika 1. Paraolimpijski športi in logotip MPOK (<http://www.paralympic.org/photogallery>, 2012).

1.1.1.1 ZGODOVINA PARAOLIMPIJSKEGA GIBANJA, ŠPORTA

Po drugi svetovni vojni je število vojnih veteranov, oseb s posebnimi potrebami, skokovito naraslo. V Angliji so v rehabilitacijski proces vključili tudi šport, ki je odlično vplival na sociološko komponento iskanja svoje vloge v družbi, pridobivanja samozavesti in uveljavljanja v družbi. Dr. Ludvik Guttman je leta 1948, ko so v Londonu potekale olimpijske igre, organiziral prvo športno tekmovanje v Stoke Mandevillu. Filozofija njegovega delovanja je bila: »Ni važno, kateri del ali funkcija telesa je prizadeta, pomembno je razviti preostali del in sposobnosti!« V tekmovanje je vključil predvsem paciente s poškodbami hrbtenjače. Ideja se je razširila tudi izven meja Anglije in štiri leta kasneje, leta 1952, ko so se jim pri igrh

pridružili tudi nizozemski športniki, je gibanje postalo mednarodno. Ta pridružitev velja za začetek mednarodnih prvenstev invalidov. Tako so leta 1960 v Rimu potekale prve olimpijske igre, namenjene osebam s posebnimi potrebami, ki so jih kasneje poimenovali paraolimpijske igre, in so se jih do leta 1976 udeleževali le športniki z okvaro hrbtenice. Nato pa so se tega leta v Torontu iger udeležili športniki z različnimi stopnjami in vrstami invalidnosti. To je pripeljalo do tega, da so morali športnike, zaradi različnih omejitvenih dejavnikov, razvrstiti v razrede s podobnimi omejitvami. Prve zimske paraolimpijske igre so se odvijale istega leta na Švedskem.

Paraolimpijske igre potekajo od vsega začetka na isto leto kot olimpijske igre in so organizirane vsaka štiri leta. Od leta 1988, ko so olimpijske igre potekale v Seulu, in vse do danes potekajo tudi v istem kraju in uporabljajo isto infrastrukturo.

Zanimanje za paraolimpijske igre iz leta v leto narašča. Tako s strani nastopajočih kot s strani spremljevalnega sveta športa: medijev, sponzorjev, trga ... Medtem ko je v Rimu leta 1960 nastopilo na paraolimpijskih igrah 400 športnikov iz 23 držav, je število udeležencev in držav naraščalo vse do tega, da se je leta 2008 v Pekingju na Kitajskem zbralo okoli 4.000 športnikov s celega sveta. Od tega je Slovenijo zastopalo 22 športnikov.

Trend potegovanja za nastop na paraolimpijskih igrah vedno bolj narašča in postaja podoben boju za nastop na olimpijskih igrah. (<http://www.paralympic.org/TheIPC/WWD/ParalympicGames/>, 2011)

1.1.1.2 KLASIFIKACIJA

V 80-ih so prešli iz medicinskega razvrščanja na razporeditev v skupine glede na funkcionalne sposobnosti. Slednje pomeni, da so športniki v skupine razdeljeni glede na enake sposobnosti, kar se tiče mobilnosti, koordinacije, motorike in ravnotežja.

Tako športnike na paraolimpijskih igrah razvrščajo v 6 kategorij glede na telesne, senzorne ali intelektualne sposobnosti:

1. Športniki z AMPUTACIJAMI (osebe, ki imajo amputirano vsaj eno izmed okončin).
2. Športniki s CEREBRALNO PARALIZO (osebe z »neprogresivnimi« motnjami živčevja, ki vplivajo na mišično kontrolo, ravnotežje in koordinacijo: cerebralna paraliza, travmatična poškodba možganov, možganska kap).
3. ŠPORTNIKI Z MENTALNIM PRIMANJKLJAJEM.
4. ŠPORTNIKI Z OKVARO VIDA (od slabovidnih do slepih).
5. DRUGI/»LES AUTRES« (vsi ostali, ki po funkcionalnih sposobnostih ne sodijo v nobeno od naštetih skupin; športniki z multiplo sklerozo ...).

6. ŠPORTNIKI NA VOZIČKIH (športniki, ki potrebujejo za ukvarjanje s športom pripomoček – voziček: po poškodbah hrbtenice, po amputaciji spodnjih okončin, ipd.). Obstajajo športi, ki se jih lahko udeležujejo (hkrati) športniki iz različnih kategorij, npr. kolesarjenje. Medtem ko se lahko drugih udeležujejo izključno le športniki iz posameznih kategorij, npr. nogomet za slepe in slabovidne. Poleg tega imamo tudi možnosti, kjer športniki tekmujejo v enaki športni panogi, le v svoji kategoriji, npr. atletika, oziroma iz različnih kategorij en proti drugemu v isti športni panogi, npr. plavanje.

1.1.1.3 IDEJA OLIMPIJSKIH IN PARAOLIMPIJSKIH IGER: »VAŽNO JE SODELOVATI IN NE ZMAGOVATI.«

Pierre de Coubertin, oče sodobnih olimpijskih iger, je optimistično z veliko mero človečnosti zagovarjal svojo idejo o druženju v športu, tekmovanju med amaterskimi športniki na olimpijskih igrah. Olimpijski čas naj bi bil čas, ko bi se morale ustaviti vojne, ko bi moral biti bratu brat, ko bi na Zemlji prevladalo dobro.

Sodelovanje ima pri tekmovanjih oseb s posebnimi potrebami veliko večji pomen. Ukvarjanje s športom, premagovanje življenjske situacije, v kateri si se znašel zaradi različnih razlogov, predstavlja trenutek, ko postane volja močnejša od fizičnega stanja in zmaga pomeni že udeleževanje in končanje proge, tekme ipd.

Vendar tudi tovrstna tekmovanja niso nedotakljiva s strani medijev, nagrad, statusa zmagovalca. Tako postajajo tudi slednja vedno bolj gladiatorska. Športniki s posebnimi potrebami in njihovi trenerji so pripravljene vedno več narediti za zmago in prepoznavnost. Sodelovanje je tudi na POI že nekaj časa nazaj izgubilo bitko s tekmovalnostjo. Boj za najvišja mesta, umazane igre in še kaj se najde žal tudi v športu invalidov. (<http://www.paralympic.org/TheIPC/HWA/HistoryoftheMovement>, 2011)

1.1.1.4 ŠPORTNE PANOGE, MANIFESTIRANE NA POI

Izraz »paraolimpijski« označuje vzporeden potek iger, ne pa, kot nas je večina sklepala, igre invalidov. Paraolimpijske in olimpijske igre potekajo poleti in pozimi.

Na poletnih paraolimpijskih igrah se športniki merijo v 20 športnih panogah, zimske paraolimpijske igre pa zajemajo 5 športov.

- LETNE PARAOLIMPIJSKE IGRE: atletika, konjeništvo (dresura), dvigovanje uteži (powerlifting), dvoransko balinanje (boccia), goalbal, jadrnanje, judo, kolesarstvo,

košarka na vozičkih, lokostrelstvo, namizni tenis, nogomet (5 na 5) za slepe, nogomet (7 na 7) za športnike s cerebralno paralizo, plavanje, rugby na vozičkih, sedeča odbojka, sabljanje na vozičkih, strelstvo, tenis na vozičkih, veslanje.

- ZIMSKE PARAOLIMPIJSKE IGRE: alpsko smučanje, tek na smučeh, hokej na ledu (sede), kegljanje na ledu, biatlon.

Večino športnih panog lahko najdemo v podobni različici na olimpijskih igrah. Športi na paraolimpijskih igrah so modificirani, prilagojeni sposobnostim športnikov. Prilagojena so pravila in dimenzije igrišča. Prav tako pa so prilagojeni tudi pripomočki (npr. zveneče žoge). Med naštetimi paraolimpijskimi športi pa so tudi panoge, ki so v celoti ustvarjene, prirejene, prilagojene posebnostim športnikom s posebnimi potrebami. To sta: *boccia*, *goalball*. Njim podobnih športov ne najdemo v sklopu olimpijskih iger in tudi ne obstajajo v kakšni podobni različici za osebe, ki nimajo omejenih funkcijskih sposobnosti.

(http://www.paralympic.org/Paralympic_Games/, 2011)

1.2 DRUGI ŠPORTI INVALIDOV

Invalidnost delimo na fizično, intelektualno, začasno in stalno invalidnost. Športnike s posebnimi potrebami delimo v tri večje skupine:

1. Gluhi in naglušni
2. Športniki s posebnostmi v gibanju
3. Športniki z mentalnim primanjkljajem

1.2.1 »DEAFLYMPICS« ali IGRE GLUHIH IN NAGLUŠNIH

Slika 2. logotip Iger gluhih in naglušnih in košarkarske reprezentance Avstralije gluhih (<http://www.deaflympics.com/>, 2012).

Leta 1924 so v Franciji, v Parizu, organizirali »The Silent Games« (tihe igre), ki so bile prve organizirane mednarodne igre za osebe s posebnimi potrebami. Potekajo vsaka štiri leta, z

izjemo časa med 2. svetovno vojno. Po vojni so dodali še zimske igre, ki so prvič potekale leta 1949 v Seefeldu v Avstriji.

Od leta 1924 do 1965 so se igre imenovale »Mednarodne igre za gluhe«, od leta 1966 do 1999 »Svetovne igre gluhih« in od leta 2000 se imenujejo »Deaflympics«.

Iger se lahko udeležujejo športniki, ki slišijo slabše od 55 db na boljše uho in ne smejo uporabljati nobenega pripomočka (slušni aparati, vstavki, ipd.). Pri igrah se uporabljajo svetlobni pripomočki in znaki, s katerimi se sporazumevajo, ne le športniki med sabo, ampak tudi sodniki in gledalci.

Športne panoge, zastopane na poletnih igrah za gluhe, so:

- v individualnih športih: atletika (track and field), badminton, kegljanje, kolesarjenje, judo, karate, gorsko kolesarjenje, orientacija, streljanje, plavanje, namizni tenis, teakwondo, tenis, rokoborba prosti slog, rokoborba greco-roman;
- v ekipnih športih: košarka, (ameriški) nogomet, odbojka, odbojka na mivki, nogomet.

In zimske igre:

- individualni športi: alpsko smučanje, tek na smučeh, deskanje na snegu;
- ekipni športi: curling in hokej na ledu.

Prvih iger v Franciji se je udeležilo 148 športnikov iz devetih evropskih držav, medtem ko se je zadnjih poletnih iger, leta 2009 na Kitajskem, udeležilo 2.493 športnikov iz 77 držav. Prvih zimskih iger za gluhe se je udeležilo 33 športnikov iz petih držav. Leta 2007 pa se je v Salt Lake Cityu zbralo 298 športnikov iz 23 držav.

(<http://www.deaflympics.com/about>, 2011, in <http://www.deaflympics.com/athletes>, 2011)

1.2.2 SPECIALNA OLIMPIJADA ali »PUSTITE MI ZMAGATI, ČE PA NE MOREM ZMAGATI, NAJ BOM POGUMEN V SVOJEM POSKUSU.«

Slika 3. Logotip Specialne olimpijade Slovenije in fotografije iz tekmovanj. (<http://www.specialna-olimpiada.si/si/spoznajte-nas/>, 2011).

Specialna olimpijada je način življenja oseb z motnjami v duševnem razvoju. Pomembno je ohranjanje psihofizičnih sposobnosti in vsesplošna socializacija ter integracija v družbo.

Znana družina Kennedy, Eunice Kennedy Shriver, je leta 1963 v Združenih državah Amerike organizirala prvi športni tabor za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Pet let kasneje so v Chicago poleg specialnih olimpijcev Združenih držav povabili tudi športnike iz ostalih delov sveta. Gibanja specialne olimpijade se danes udeležujejo športniki iz 150 držav sveta. Te države se združujejo v 7 regij in Slovenija spada v evro-azijsko okolje.

Države, ki so članice svetovnega gibanja, so razvile svoj sistem treningov in tekmovanj na lokalni, regijski in državnih ravni. Program olimpijade združuje športne, socialne in kulturne aktivnosti. Športne panoge, ki se jih udeležujejo tudi slovenski predstavniki, so atletika, košarka, kolesarstvo, namizni tenis, plavanje, balinanje in judo.

(<http://www.specialna-olimpiada.si/si/spoznajte-nas/>, 2011)

1.3 ORGANIZACIJA ŠPORTA INVALIDOV V SLOVENIJI DANES

V Sloveniji za šport invalidov skrbi krovna organizacija, **ZVEZA ZA ŠPORT INVALIDOV (ZŠIS)**, ki ima status nacionalne invalidske organizacije ter status reprezentativne nacionalne invalidske organizacije za področje tekmovalnega športa, športne organizacije invalidov in je ena od članic Olimpijskega komiteja Slovenije.

Slika 4. Logotip Zveze za šport invalidov – POK (<http://www.zsis.si/>, 2011).

Njene naloge so:

- Skrb za programe izvajanja tekmovalnega in vrhunškega športa invalidov.
- Organizacija in pomoč pri programih državnih prvenstev.
- Organizacija priprav in udeležbe na uradnih mednarodnih tekmovanjih ter prvenstvih za vse športe, za vse skupine invalidov.
- Pomoč mladim invalidom pri vključevanju v šport in športno rekreacijo.
- Razvoj športa invalidov, strokovnosti, izobraževanja kadrov, informiranja, izdajanja strokovnih publikacij ...
- Koordiniranje športne rekreacije med invalidskimi organizacijami.
- Organizacija večjih mednarodnih tekmovanj za invalide.

ZŠIS ima status NACIONALNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA s strani Mednarodnega paraolimpijskega komiteja (MPOK), članica katerega je že od leta 1992. Tesno sodeluje z Inštitutom RS za rehabilitacijo SOČA, Fakulteto za šport, Pedagoško fakulteto, Zavodi za usposabljanje invalidne mladine, varstveno-delovnimi centri in s sorodnimi nacionalnimi organizacijami po svetu.

V ZŠIS so vključene naslednje invalidske organizacije:

- Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije (ZDSSS),
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS),
- Zveza paraplegikov Slovenije (ZPS),
- Zveza delovnih invalidov Slovenije (ZDIS),
- Sonček – Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije (ZDCPS),
- Sožitje – Zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije,
- Društvo distrofikov Slovenije (DDS),
- Združenje multiple skleroze Slovenije (ZMSS),
- Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije (ZDVIS),

- Zveza invalidskih društev Slovenije (ILCO),
- Društvo laringektomiranih Slovenije (DLS),
- Društvo revmatikov Slovenije,
- Društvo paralizikov Slovenije (DPS).

Zveza letno organizira ali soorganizira državna prvenstva v:

- Alpskem smučanju (veleslalom)
- Atletiki
- Balinanju
- Dvoranskem balinanju (boccia)
- Goalbal-u
- Igrah specialne olimpijade
- Kegljanju na 10 kegljev (bowling) za gluhe
- Kegljanju na 9 kegljev
- Košarki za gluhe
- Košarki na vozičkih
- Malem nogometu za gluhe
- Namiznem tenisu
- Odbojki za gluhe
- Sedeči odbojki
- Orientacijskem teku
- Pikadu
- Plavanju
- Showdownu
- Strelstvu
- Šahu
- Športnem ribolovu
- Tenisu na vozičkih

Nekaj teh je tudi paraolimpijskih disciplin.

Poleg že navedenih disciplin Paraolimpijskih iger, Iger gluhih in naglušnih («Deaflympics») in iger Specialne olimpijade se invalidi v Sloveniji ukvarjajo še s/z:

- Vrtnim kegljanjem
- Precizno orientacijo
- Plesom na vozičkih
- Potapljanjem

Potrebno je omeniti, da poleg ZŠIS v Sloveniji na rekreativnem nivoju obstajajo organizacije, društva, ki se ukvarjajo s športom invalidov.

ZŠIS je kot krovna organizacija, vključena v številne mednarodne organizacije. Med drugim v:

- IPC – Mednarodni paraolimpijski komite,
- EPC – Evropski paraolimpijski komite,
- IWAS – Mednarodno zvezo za šport na vozičkih in amputiranih,
- IBSA – Mednarodno zvezo za šport slepih (in slabovidnih),
- CPISRA – Mednarodno zvezo za šport in rekreacijo oseb s cerebralno paralizo,
- CISS – Mednarodno zvezo za šport gluhih (in naglušnih),
- »Mednarodno« specialno olimpijado.

(<http://www.zsis.si/index.php/o-zvezi>, 2011)

1.3.1 VRHUNSKI ŠPORTNIKI S POSEBNIMI POTREBAMI V SLOVENSKEM OKOLJU

Kot ostali športniki so tudi športniki s posebnimi potrebami sposobni dosegati vrhunske rezultate na vseh področjih in nivojih športa ter športnih tekmovanjih. Kaj bi bilo potrebno, da bi lahko športniki s posebnimi potrebami razvili svoj potencial do najvišje ravni? Podpora medijev, sponzorjev, dobri pogoji treniranja in možnosti nastopa na najvišjih, najbolj priznanih tekmovanjih, izobraževanje oziroma usposabljanje kadra in sodelovanje stroke, povezane s športom invalidov (zdravniki, fizioterapevti, psihologi).

V Sloveniji je med bolj poznanimi športniki s posebnimi potrebami, ki tekmuje v sami eliti ne-invalidske košarke, MIHA ZUPAN, vrhunski naglušen košarkar, ki trenutno igra za košarkarski klub Spartak iz Sankt Petersburga (RUS). Poleg njega pa lahko omenim tudi športnici, ki sta uspešni na področju športa invalidov in sta že integrirani v organizacije, klube ne-invalidskega športa. TATJANA MAJCEN-LJUBIČ se lahko pohvali z uspehi v suvanju krogle in metu diska. Trenira pa pri Atletskem klubu Cestno podjetje Ptuj. MARIJA FRAS je slabovidna in trenira pri Kegljaškem klubu Celje.

Žal pa vsi na uspehe vrhunskih športnikov invalidov še vedno ne gledajo z istimi očmi kot na uspehe ostalih športnikov. To je z izjavo za javnost žal izrazil tudi direktor Direktorata za šport v prispevku za TV SLO (3. 12. 2009), ko je izjavil, da je potrebno razlikovati med vrhunskimi športnimi dosežki športnikov na rednih olimpijskih igrah in svetovnih prvenstvih ter vrhunskimi dosežki športnikov invalidov. Po njegovem mnenju naj slednji s svojimi uspehi ne bi pripomogli v takšni meri k promociji države ter njenega gospodarstva in turizma.

Športniki invalidi so se odzvali na njegove besede in Vladi Republike Slovenije poslali **odprto pismo**. V njem so vlado poleg neprimernih izjav visokih uradnikov opozorili na nenagrajene uspehe športnikov invalidov s paraolimpijskih iger v Pekingu in zahtevali enake pogoje invalidov za ukvarjanje z vrhunskim športom in posledično tudi enako vrednotenje uspehov. (<http://zsis.wordpress.com/2009/12/09/odprto-pismo-vladi-republike-slo>; 2009)

Poleg športnikov in ostalih novinarjev ni bila do javnosti in vlade prizanesljiva niti doc. dr. Simona Kustec Lipicer, ki je v članku za Dnevnikov objektiv »*Zapostavljeni športniki invalidi*« (2009) poudarjala položaj invalidov in vrhunskih športnikov s posebnimi potrebami. Kustec Lipicer (2009) je med drugimi opozorila na razlike med vrhunskimi športniki invalidi in vrhunskimi športniki neinvalidi. Poudarila je, da so se obveznosti vrhunskih športnikov invalidov na primeru kategorizacije izenačile z drugimi vrhunskimi športniki in tudi nastopi na največjih tekmovanjih ostajajo na njihovih koledarjih, k temu pa žal ne gredo skladno bonitete, ki so predpisane za športnike invalide. Med bonitete spadajo prispevki države pri sofinanciranju različnih vrst zavarovanja, česar so deležni vsi vrhunski športniki, in pa nestimulativna štipendija. Žal pa prihaja tudi do velikih razlik pri povračilu stroškov priprav na velika tekmovanja.

V članku Kustec Lipicerjeva (2009) navaja dva področja, kjer prihaja do očitnih razlik med vrhunskimi športniki invalidi in ostalimi vrhunskimi športniki. Medtem, ko se vrhunski športniki, glede na kriterije, po končani kariere zaposlijo v državni upravi, to žal ne velja za vrhunske športnike invalide.

Še večjo diskriminacijo pa lahko zasledimo pri nagrajevanju za dosežene vrhunske rezultate. Po izvrstnih nastopih na paraolimpijskih igrah v Pekingu so bili dobitniki kolajn deležni le nagrade s strani Ministrstva za šolstvo in šport (MŠŠ), ne pa tudi s strani OKS–ZŠZ-ja.

Kljub vrhunskim dosežkom na paraolimpijskih igrah v Pekingu se Ministrstvu za šolstvo in šport ni zdelo, da so športniki invalidi prispevali veliko k prepoznavnosti Republike Slovenije v svetu, in so tako izpadli pri podeljevanju »enkratnih denarnih nagrad«, saj na sprejemu 21 športnikov ni bilo nobenega udeleženca na POI. Zagovarjali so se s kriteriji za izbor, ki pa jih je pripravil Odbor za vrhunski šport pri OKS–ZŠZ. Slednji tako ni v nobenem primeru denarno nagradil rezultatov vrhunskih športnikov invalidov, ki so jih dosegli v Pekingu leta 2008. Nagrajeni so bili le s strani države.

Avtorica se sprašuje kaj je potrebno narediti, da se stanje spremeni na boljše, v korist športnikov invalidov, ki nizajo vrhunske rezultate in skrbijo za prepoznavnost Slovenije v svetu. (Kustec Lipicer, 2009)

1.4 PREDMET IN PROBLEM

Pomembno je, da se v družbi potegujemo za enakost in enakopravnost v vsakem trenutku. Enakost pa je v času kapitalizma žal velikokrat merjena z denarjem. Žal je enakost med spoloma, med drugače mislečimi, med osebami s posebnimi potrebami in tako naprej, včasih le fraza na papirju. Našteli bi lahko veliko skupin, ki so žal prevečkrat žrtve diskriminacije.

Odgovorov, zakaj do tega prihaja, je veliko. Na tem mestu se zdi pomembno, da obstajajo zakoni in dogovori, ki skrbijo za potencialno diskriminirane skupine. Le-ti pa žal brez ozaveščanja javnosti in doslednega izvajanja ne pomenijo veliko.

Eno izmed ključnih vprašanj mojega diplomskega dela je, kaj bi prinesla integracija športnikov invalidov v vse pojavne oblike organiziranosti športa, njihovih športnih panog v športna društva in panožne zveze? Potrebno je poudariti, da v svetu poteka ta proces zelo intenzivno.

Osebe s posebnimi potrebami se vsakodnevno soočajo z omejitvami, ki jih imajo zaradi svojih posebnosti, in nato z omejitvami, ki jim jih postavlja okolje, družba. Vsakič znova se morajo boriti za statusne pravice, ki so v večini primerov navedene v zakonih. In kako je s športniki invalidi in kaj je potrebno narediti, da jih lahko vključimo v panožne zveze, športna društva? Kateri so pozitivni dejavniki in kaj omejuje obe strani?

Na podlagi dogovora med Mednarodnim olimpijskim komitejem in Mednarodnim paraolimpijskim komitejem, modela integracije Mednarodne kolesarske zveze in Plavalne zveze Italije bom podala nekaj rešitev vključevanja športnikov invalidov, njihovega procesa treninga in tekmovanj v panožne zveze in športna društva, na kakšen način bi lahko integracijo izvedli v Sloveniji in kaj vse bi bilo potrebno narediti. Hkrati pa me zanima, kje bi se lahko v procesu integracije pojavili problemi in kako se z njimi spopasti.

1.4.1 CILJI

Zastavili smo si naslednje cilje:

- Raziskati podlago za integracijo športnikov invalidov v tekmovalni in rekreativni šport.
- Na podlagi analize modelov integracije športa invalidov na mednarodni ravni, od nivoja sodelovanja med MOK in MPOK do nivoja panožnih športnih zvez in nadalje do nivoja društev kot osnovnih športnih celic, razviti različne modele in možnosti integracije v športna društva ter panožne športne zveze, ki bi jih lahko uporabili v Sloveniji.

2 METODA DELA

Diplomsko delo je monografskega tipa, namen pa je tudi razviti možen model integracije športnikov invalidov v Sloveniji. Avtorica si je pri pisanju dela pomagala s slovensko in tujo literaturo. Možen model integracije, ki ga lahko uporabijo zveze, klubi in posamezniki v Sloveniji, je razvila na podlagi modelov, ki so jih uporabili v tujini.

3 RAZPRAVA

3.1 INTEGRACIJA NA MEDNARODNI RAVNI

Doupona Topič (2008) je v svojem prispevku »The rise of Paralympic Sport in Slovenia« med drugim opozorila na države, kjer je paraolimpijski šport bolje zastopan, kjer so pravice oseb s posebnimi potrebami bolj upoštevane.

Podala je podatek, da so Skandinavske države pri razvoju na področju športa invalidov daleč pred ostalimi evropskimi državami. Več kot to. Šport invalidov tam igra pomembno družbeno vlogo, imajo pa tudi zelo dobro urejene pravne določbe in enakost med športniki in športniki s posebnimi potrebami.

Omenila je tudi možnosti financiranja organizacij (športa invalidov), vključenih v Mednarodni paraolimpijski komite. Organizacije se financirajo iz javnih skladov ali so podprte iz zasebnih sredstev. Za primer je vzela nekaj večjih držav. Organizacije Finske, Srbije, Bosne in Hercegovine ter Kitajske se financirajo izključno iz javnih sredstev, medtem ko se organizacije v Združenih državah Amerike samo iz zasebnih sredstev.

V večini držav, z izjemo Finske, Avstrije ter Bosne in Hercegovine, je status športnikov invalidov enak statusu ostalih športnikov. Za nalogo pa so zanimivi podatki, ki jih navaja Doupona Topič (2008), da so Paraolimpijski komiteji Nemčije, Nizozemske, Švice, Belgije in Srbije člani njihovih državnih Olimpijskih komitejev, medtem ko imajo ostale države (Finska, Avstrija, Grčija in Kitajska) lastno organizacijo (POK), ki je ločena od Olimpijskega komiteja, in z njim dobro sodeluje. Izpostaviti pa je potrebno Združene države Amerike in Norveško, kjer pa ne obstajata dve ločeni organizaciji, ampak so vsi združeni pod naslovom Olimpijskega komiteja.

V Belgiji, Švici, na Nizozemskem in Kitajskem najdemo športne centre, ki so narejeni posebej za potrebe paraolimpijskih športov, za potrebe športnikov invalidov. V ostalih državah si pomagajo pri organizaciji treningov in tekmovanj na različne načine.

Doupona Topičeva (2008) se je v besedilu dotaknila tudi medijev in njihovega vpliva na razvoj paraolimpijskega športa. Poudarja, da mnogi športniki s posebnimi potrebami dosegajo rezultate na mednarodnem nivoju, primerljive vrhunskim rezultatom ostalih vrhunskih športnikov. Poleg tega pa je potrebno vedeti, da so ti rezultati posebni tudi iz sociološkega, psihološkega in fiziološkega vidika. Med drugim poudarja, da bi mediji s predvajanjem tekmovanj športa invalidov prispevali k širjenju in spodbujanju oseb s posebnimi potrebami, da bi se odločili za aktivno življenje v športu in s tem pripomogli tudi k hitrejši rehabilitaciji in ponovni integraciji v okolje, kjer živijo.

Žal pa se medijske hiše ne odzivajo na povabila na tekmovanja paraolimpijskih športov in na slednja ne pošiljalo novinarjev. Med mediji in institucijami, ki skrbijo za šport invalidov, bi moral biti sklenjen sporazum, ki bi zajemal odgovornost pri objavljanju člankov in prispevkov iz (vsaj) večjih tekmovanj paraolimpijskega športa. Paraolimpijski šport bi morali novinarji predstaviti tudi z vidika sociološkega problema. V primerjavi s prenosom in reportažami iz Olimpijskih iger so posnetki in novice iz Paraolimpijskih iger, največjega dogodka športa invalidov, zanemarljivi. Doupona Topič (2008) navaja tudi izjave nekaterih novinarjev, ki so poročali iz Olimpijskih iger v Sydneyu in iz maratona v Bostonu, da se jim športniki s posebnimi potrebami, ki tekmujejo na Paraolimpijskih igrah, ne zdijo enakovredni. Prišli smo celo do izjave, da to ni pravo tekmovanje in novinarji niti ne vidijo smisla, zakaj poročati od tam.

3.1.1 KONVENCIJA O PRAVICAH INVALIDOV

Konvencija o pravicah invalidov je prvi pravno zavezujoč dokument Združenih narodov s področja invalidskega varstva, ki zagotavlja uveljavljanje človekovih pravic oziroma načela enakih možnosti in enake obravnave ter preprečevanja diskriminacije, ki jo doživljajo invalidi na različnih področjih življenja.

V Republiki Sloveniji je začela maja leta 2008 veljati Konvencija o pravicah invalidov in Izbirni protokol h Konvenciji o pravicah invalidov, sprejeta na 61. zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov 13. decembra 2006.

Konvencija ima 50 členov, kjer posebno pozornost namenjajo položaju invalidnih žensk in otrok. V 30. členu Konvencije o pravicah invalidov (SODELOVANJE V KULTURNEM ŽIVLJENJU, REKREACIJI, PROSTOČASNIH DEJAVNOSTIH IN ŠPORTU) je navedeno med drugim, da države pogodbenice sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi invalidom enako kot drugim omogočajo sodelovanje pri rekreacijskih, prostočasnih in športnih dejavnostih.

Po Konvenciji to vključuje:

- spodbujanje in uveljavljanje najširšega mogočega sodelovanja invalidov v športnih dejavnostih na vseh ravneh;
- zagotovitev možnosti, da invalidi organizirajo, razvijajo in sodelujejo pri športnih in rekreacijskih dejavnostih za invalide in jim v ta namen enako kot drugim omogočiti ustrezno izobraževanje, vadbo in sredstva;
- dostop do krajev, na katerih potekajo športne, rekreacijske in turistične dejavnosti;
- zagotovitev invalidnim otrokom enako kot drugim sodelovanje pri igri, rekreaciji in prostočasnih in športnih dejavnostih, vključno z dejavnostmi v šolskem sistemu;
- zagotovitev invalidom dostop do storitev tistih, ki organizirajo rekreacijske, turistične, prostočasne in športne dejavnosti.

S tem je bila na nek način sprejeta integracija oseb s posebnimi potrebami. Moje mnenje je, da ta Konvencija žal ni dovolj prepoznavna v javnosti in sprejeta kot uradni dokument, posledice katerega bi morale biti spremembe v družbi v večjem obsegu, kot se dejansko izvajajo. Na podlagi te listine lahko zasnujemo načrt integracije in poskrbimo, da bodo organizacije kot take ter šport bolj prijazen tudi invalidom. (UL RS, 2008 v <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlmpid=200845>, 2011)

3.1.2 SPORAZUM O SODELOVANJU MED MOK IN MPOK

20. oktobra 2000 sta v Sydneyu predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja (MOK) in Mednarodnega paraolimpijskega odbora (MPOK) podpisala Sporazum o sodelovanju, katerega cilj je krepitev medsebojnih odnosov in skupnih prizadevanj, da omogočijo vsem popolni razvoj fizičnega in intelektualnega potenciala.

MOK in POK sta se zato dogovorila, da sodelujeta pod naslednjimi pogoji:

- Predsednik MPOK je član MOK.
- Predstavnik MPOK bo del komisije MOK, ki bo skrbela za:
  - evalvacijo olimpijskih iger,
  - koordinacijo OI,
  - izobraževanje na področju olimpijskih iger (kultura, izobraževanje),
  - področje: Ženske in šport, Šport in okolje, Šport za vse,
  - doping testiranje in ostalo potrebno medicinsko pomoč,
  - medije (press, radio, tv).

- MPOK bo prejel 300.000,00 USD za delovanje na področju paraolimpijskih iger. Dogovor velja za obdobje 4 let.
- Za razvojne projekte bodo letno prejeli subvencijo v višini 100.000,00 USD in dodaten finančni prispevek za pomoč športnikom iz držav v razvoju, ki se udeležujejo Paraolimpijskih iger.
- Dogovorila sta se tudi za vzpostavitev povezav spletnih strani.
- Skupaj bosta oblikovala program za usposabljanje, izobraževanje osebja in njihovo izmenjavo.
- Ta sporazum bo začel veljati s podpisom obeh strani in ostane v veljavi do prekinitve z ene ali druge strani.

(<http://www.olympic.org/news?articleid=55678>, 2012)

3.1.2.1 SPORAZUM MED MOK IN MPOK O BODOČI ORGANIZACIJ PARAOLIMPIJSKIH IGER

Vse skupaj pa se je pričelo že v Sydneyu (AUS) leta 2000, ko so na podlagi ugotovitve MOK, da je potrebno vzpostaviti jasna razmerja med paraolimpijskimi in olimpijskimi igrami, podpisali DOGOVOR O SODELOVANJU. Junija 2001 sta na sedežu v Lausanni predsednik MOK in predsednik Mednarodnega paraolimpijskega komiteja podpisala SPORAZUM o bodoči organizaciji Paraolimpijskih iger. Slednji je stopil v veljavo z izborom mesta prireditelja iger v letu 2008.

V dogovoru najdemo vlogo MOK in MPOK pri razvoju fizičnih in intelektualnih sposobnosti, načela sodelovanja organizacij, oceno o finančni podpori MOK administraciji MPOK in dogovor o organizaciji POI.

V dogovoru se poskuša izenačiti načela in organizacijo paraolimpijskih z olimpijskimi igrami, kjer je to mogoče. Tako bi MOK ob upoštevanju odgovornosti MPOK izvedel tudi paraolimpijske igre.

V dogovoru so navedli ključna poglavja, kjer so zapisali način sodelovanja med organizacijama:

a) **ODGOVORNOST MOK IN MPOK**

MOK priznava MPOK kot vodstveni organ športa invalidov z izjemo Športa gluhih in Specialne olimpijade. MPOK je odgovoren, v sodelovanju z Organizacijskim komitejem olimpijskih iger (OCOG), za zagotavljanje in izdajo posebnih zahtev glede paraolimpijskih iger. Odgovoren je za organizacijo in izvedbo, vključno tudi v prehodnem obdobju med olimpijskimi in paraolimpijskimi igrami.

b) **OLIMPIJSKA LISTINA IN MPOK (IPC) PRIROČNIK**

V Olimpijski listini so zapisana temeljna načela, pravila in podzakonski akti, sprejeti na MOK. MPOK priročnik je glavni dokument komiteja. Oba so dopolnili z amandmaji, da sta se skladala z Dogovorom. Možnost vpliva amandmajev na finančne in druge obveznosti za OCOG se bodo le-ti razreševale v dobrobit obeh strank.

c) **MODEL ORGANIZACIJSKEGA KOMITEJA**

Integracija se nanaša na vse nivoje organizacije, od vodilnih do izvršnih struktur. Naloga OCOG je, da pripravi ustrezne določitve glede potreb v različnih oddelkih in glede osebja v OCOG, ki bo izvajalo specifične olimpijske in paraolimpijske zadeve/naloge/obveznosti.

d) **KOORDINACIJA IGER**

MPOK ima predstavnika v Koordinacijski komisiji MOK, vendar bo (na njej) lahko sodelovalo dodatno MPK osebje. Na ta način bodo nadomestili obstoječi MPOK – povezovalni komite.

MOK in MPOK sta izpostavila potrebo po polni zaposlitvi paraolimpijskega menedžerja za igre, ki ga določi MPOK, za potrebe koordinacije izvedbe paraolimpijskih iger.

Dogovor zajema dva obiska dveh strokovnjakov za posamezni šport, kot bo dogovorjeno med OCOG in MPOK. OCOG bo kril stroške teh obiskov.

e) DOLOČITEV PARAOLIMPIJSKEGA ŠPORTNEGA PROGRAMA IN S TEM POVEZANIH OMEJITEV

- Število športnikov in športnih panog na letnih in zimskih POI.
- Določitev največjega števila športnih panog in disciplin paraolimpijskega športnega programa. Program potrjuje ohranjanje statusa elitnega tekmovalnega športnega dogodka.
- Zaradi zmanjševanja finančnih stroškov in izvedbenih naporov OCOG potekajo tekmovanja, netekmovalni deli in treningi v istih objektih za pripravo na OI in POI.
- Možnost zmanjšanja števila klasifikacijskih razredov na minimalno število ali celo odprava le-teh (MPOK v sodelovanju z mednarodnimi športnimi federacijami za invalide).
- Pregled nad delovanjem Neodvisnih paraolimpijskih športnih zvez, revizija obstoječega stanja, vključevanja in povezovanja med olimpijskimi in od MOK priznanimi mednarodnimi federacijami.

f) Paraolimpijske igre potekajo v istem mestu kot OI. V pogodbi z mestom gostitelja pa je določen tudi čas zapiranja olimpijske vasi, čas prilagoditev prizorišč potrebam tekmovalcev, osebju in gledalcev paraolimpijskih iger, termin odprtja paraolimpijskega naselja in objektov za trening pred svečano otvoritvijo paraolimpijskih iger. Naveden je tudi čas trajanja zimskih in poletnih iger.

Operativni uspeh in pozitiven vtis paraolimpijskih iger je imel za posledico pomembno povečanje števila akreditiranih posameznikov v večini kategorij udeležencev. Z namenom, da se uravnava splošno povpraševanje, naslovljeno na OCOG, bo določeno največje možno število akreditiranih posameznikov na POI in udeležencev po vrstah le teh:

- ŠPORTNIKI, FUNKCIONARJI IN POMOŽNO OSEBJE
- STROKOVNO – TEHNIČNO OSEBJE
- PRESS OSEBJE/NOVINARJI

g) PARAOLIMPIJSKA VAS (NASELJE)

Paraolimpijska vas bo enaka kot za olimpijske igre. V dogovoru je navedeno tudi:

- Obratovanje paraolimpijskega naselja
- Dostopnost za osebe na vozičkih
- Kapaciteta naselja

h) DEJAVNOST MEDNARODNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA (MPOK)
NA PARAOLIMPIJSKIH IGRAH

i) MPOK SESTANKI V GOSTUJOČEM MESTU

- Pred POI
- Sestanki z IPSF v času POI v gostujočem mestu

j) DOGODKI NEŠPORTNEGA ZNAČAJA

Prenos naslednjih dogodkov:

- Otvoritev
- Zaključna slovesnost
- Štafeta s paraolimpijsko plamenico
- Športno-znanstveni kongres

Vprašanje organizacije in posledično integracije POI in OI dela je pri naslednjih dogodkih:

- Kulturna paraolimpijada,
- Mladinski paraolimpijski tabor ...

k) FINANČNA KONSTRUKCIJA

- PRORAČUN

Proračun za paraolimpijske igre bo vključen v proračun OI kot individualni program. To bo omogočilo menedžerjem skupnega proračuna, da opazujejo in analizirajo olimpijske in paraolimpijske finance kot samostojne projekte.

Proračun paraolimpijskih iger bo povečan za izvajanje paraolimpijskih iger in bo vsebinsko del splošnih stroškov za OI.

- ZBIRANJE SREDSTEV ZA PARAOLIMPIJSKE IGRE

Vladni viri (državni, lokalni, regionalni, centralni) morajo podpisati proračun paraolimpijskih iger in prispevati 50 % operativnih stroškov. Vladno zagotovilo mora biti kot garancija dano v fazi postopka kandidature.

- PRIJAVNINE

Prijavnine se ne bodo zaračunale športnikom in funkcionarjem ekip na paraolimpijskih igrah.

- STROŠKI ZA ŠPORTNIKE

Pogoji, ki jih bodo imeli paraolimpijski športniki in funkcionarji v ekipah na potovanju, nastanitvi, lokalnem transportu, bodo enaki kot na zadevnih OI. Če bo OCOG kot del podpore športnikom in funkcionarjem ekip dodelil brezplačna potovanja in/ali povračilo zanje, bo nakazilo teh sredstev na račun predmet dogovora z MPOK.

1) MARKETING IN SPONZORIRANJE

- MARKETNIG PARAOLIMPIJSKIH IGER IN PRAVICE PRENOSOV

MOK in MPOK se strinjata, da se marketinška sredstva in dohodki od pravic prenosov (TV, radio), vključno s pravicami oddajanja po internetu, nakažejo na zadevni OCOG. Ustrezna cena za te pravice na paraolimpijskih igrah 2008 in zimskih POI 2010 bo dogovorjena med MOK in MPOK ter nakazana s strani OCOG (MOK) na MPOK. Dogovor bo vseboval enak znesek za marketing paraolimpijskih iger in za pravice prenosov.

Načela, na katerih bo temeljil znesek, bodo predmet nadaljnjega dogovarjanja med MOK in MPOK. Priznava se, da različne marketinške možnosti obstajajo tudi na POI, kot na primer oglasne table na tekmovališčih. Te marketinške priložnosti so lahko predmet razprav in dogovorov med MOK in MPOK za bodoče POI.

- ELEMENTI SPONZORIRANJA

Obstajala bo razlika in ločenost sponzorjev; tisti za POI in tisti za MPOK. MOK bo sprožil postopek za skupno sponzoriranje med glavnimi sponzorji, da bi postali partnerji tako pri olimpijskih kot tudi paraolimpijskih igrah. Ker se ugotavlja, da ima precej sponzorjev in dobaviteljev OI pogodbe sklenjene že do leta 2008, se bo le-te pregledalo in raziskalo možnosti v njihovih določilih, da bi lahko sodelovali tudi s POI v tem obdobju.

- MARKETING IN SPONZORIRANJE MPOK

MPOK bo obdržal pravico do marketinških programov, ki so vezani na njegov razvoj. MOK in MPOK bosta skupaj pripravila marketinški načrt, v katerem bo jasno ločeno delovanje za paraolimpijske igre od vseh drugih del za potrebe in v izvedbi MPOK za druge športne dogodke (npr. svetovna prvenstva v paraolimpijskih športih). Vsi marketinški dogodki, ki jih bo pričel MPOK, morajo imeti značilnosti tega dogodka (tekmovanja), kar je bolje, kot da so splošne narave, tudi z namenom, da se prepreči morebitni spor z marketinškimi partnerji pri POI.

- PRODAJA IN LOGOTIPI

Prodaja mora biti ločena med paraolimpijskimi in olimpijskimi igrami, vendar mora biti vodena skupno v marketinškem oddelku OCOG.

Priporoča se, da so logotipi za OI in POI ločeni, s čimer bi se omogočila večja elastičnost pri marketinški dejavnosti.

- MOK-ova PROMOCIJA MPOK

MOK bo proučil možnosti za promocijo MPOK-ja, POI in paraolimpijskih športov v obstoječih promocijskih aktivnostih in obstoječih pogodbah za prenose.

m) VSTOPNICE

Politika prodaje vstopnic za POI je usmerjena predvsem k spodbujanju množičnega obiska.

n) IZVAJANJE PRENOSOV

- IZPELJAVA PRENOSOV - Izvajalec prenosov olimpijskih iger bo imel obvezo prenašati tudi paraolimpijske igre.
- PRAVICE PRENAŠANJA - OCOG bo prevzel pravico in odgovornost do prodaje pravic prenosov s paraolimpijskih iger.
- MEDNARODNI CENTER ZA PRENOSE - Planira se izgradnja mednarodnega centra za prenose, potrebne za POI. Za financiranje in izgradnjo je zadolžen OCOG.

o) KONTROLA DOPINGA

Skladna z Antidopinškim pravilnikom olimpijskega in paraolimpijskega gibanja.

p) TEHNOLOGIJA

- Sistem merjenj
- Sistem menedžmenta na igrah

q) PRENOS ZNANJA

Podpora s strani MOK za razvoj organizacije olimpijskih in paraolimpijskih iger. MPOK bo pomagal pri razvoju delov programa za paraolimpijske igre in zagotavljal dodatna znanja in strokovnjake za organizacijo paraolimpijskih iger.

Vsi podatki in informacije, vključno – a ne omejeno le na njih – v pisni obliki, video, avdio in fotografije, bodo pripadale MOK in bodo uporabljene pri organizaciji paraolimpijskih iger.

r) OLIMPIJSKI MUZEJ

Promocija paraolimpijskega gibanja in informiranja o paraolimpijskih igrah v olimpijskem muzeju in prisotnosti olimpijskega muzeja na paraolimpijskih igrah.

s) DOGOVOR O ZAGOTOVILIH

t) VELJAVNOST DOGOVORA

Dogovor bo stopil v veljavo s paraolimpijskimi igrami 2008 in 2010. Podaljševal se bo avtomatično za vsake naslednje POI, razen če ne bosta MOK in/ali MPOK drugega partnerja obvestila o nasprotnem stališču, vendar ne kasneje kot dve leti pred naslednjimi paraolimpijskimi igrami.

u) **ZAKON/ARBITRAŽA**

Dogovor bo izpeljan in interpretiran skladno s švicarskim zakonom. Vsako razliko, ki se bo pojavila v zvezi z izvajanjem ali interpretacijo Dogovora ali prekinitvijo, se bo poskušalo urediti na prijateljski način ali dokončati brez uporabe sodišč, skladno s Statutom in pravili športnega arbitražnega sodišča. Stranki se podrejata imenovanemu Statutu in Pravilom ter ga bosta izvajali v dobri veri pri njegovi realizaciji. Sedež arbitraže bo v Lausanni, Švica.

(http://www.zsis.si/zsis_old/akti/sporazum_mok_ipc.htm, 2011)

Iz navedenega je razviden model integracije oziroma inkluzije na vseh ravneh športa po vertikali navzdol do športnih društev.

3.1.3 MODEL VKLJUČEVANJA ŠPORTNIKOV INVALIDOV NA NIVOJU MEDNARODNIH PANOŽNIH ŠPORTNIH ZVEZ, DRŽAVNI RAVNI IN RAVNI KLUBOV V SVETU

V zadnjih 10-ih letih so se dogajali veliki premiki v integraciji paraolimpijskih športov v globalni svet športa. Parašporti postajajo bolj zanimivi za medije, nove partnerje in sponzorje. Prepoznavnost preko mednarodnega športa je boljša in pomen paraolimpijskega gibanja ni bil še nikoli na tako visoki ravni. Kot sodelujoči (graditelji, športniki, organizatorji, prostovoljci) moramo zagotoviti preživetje, razvoj, rast in eksplozijo paraolimpijskega gibanja.

V letu 2003 je Mednarodni paraolimpijski komite (MPOK) integracijo uradno vključil v svoj statut in pričel spodbujati ter podpirati vključevanje paraolimpijskega športa v neinvalidski šport.

V tem času obstajajo v svetu mednarodnega parašporta različne razmere. Poznamo parašporte s partnerjem v panožnih zvezah, kot so kolesarjenje, judo ali tenis. Potem obstajajo prav posebne športne panoge, ki jih ni mogoče nikamor priključiti, kot so goalball in boccia. In pa športi, ki imajo partnerico v panožni zvezi, ampak jih ni mogoče enostavno vključiti: ragbi na vozičkih in košarka na vozičkih.

Kot rezultat teh treh različnih situacij se pojavljajo različni modeli upravljanja. V trenutnem sistemu športa invalidov obstajajo trije modeli upravljanja oziroma združevanja:

1. Mednarodno združenje športov – samostojne in integrirane športne zveze
  - Lokostrelstvo
  - Kolesarjenje
  - Konjenišтво
  - Veslanje

- Jadranje
  - Namizni tenis
  - Sedeča odbojka
  - Košarka na vozičkih
  - Kurling na vozičkih
  - Ragbi na vozičkih
  - Tenis na vozičkih
2. Mednarodna organizacija za šport invalidov (IOSD)
- Boccia
  - Nogomet za slepe in slabovidne (5 na 5)
  - Nogomet za športnike s cerebralno paralizo (7 na 7)
  - Goalball
  - Judo
  - Lokostrelstvo na vozičkih
3. Športi Mednarodnega paraolimpijskega komiteja
- Alpsko smučanje
  - Atletika
  - Biatlon
  - Nordijsko smučanje
  - Hokej na saneh (ice sledge hockey)
  - Dvigovalništvo uteži
  - Streljanje
  - Plavanje
  - Ples na vozičkih

Vsak od obstoječih para-športov in vsi prihodnji bodo morali izbrati model upravljanja, glede na svoj položaj, ki je v skladu s potrebami, poslanstvom, vizijo športa in možnostmi, ali se bodo integrirali v mednarodne panožne športne zveze ali ne.

(<http://www.olympic.org/news?articleid=55678>, 2011)

3.1.3.1 MODEL MEDNARODNE KOLESARSKE ZVEZE (UCI) ali »INTEGRACIJA JE IN« (ŠVICA)

ZGODOVINA VKLJUČEVANJA PARAKOLESARJENJA

Od leta 1994 odbor kolesarske zveze invalidov tesno sodeluje z Mednarodnim paraolimpijskim komitejem. Skupna srečanja so potekala vsaj enkrat letno. Tako so zagotovili, da se je uporabljalo pravila UCI na vseh izbranih tekmovanjih MPOK, vključno s

paraolimpijskimi igrami od leta 1988 do leta 1992. Kolesarski odbor MPOK je bil izvoljen vsaka štiri leta med skupščino kolesarskega športa na POI. Namen odbora je bil razviti in nadzorovati kolesarska tekmovanja MPOK v okviru nazorov in želj športne skupščine in MPOK.

V letu 1997 se je pričela stagnacija na področju kolesarjenja v MPOK in potrebnih je bilo veliko sprememb. Leta 1999, v času odprtega evropskega prvenstva v kolesarjenju, je bil na izredni skupščini na mesto predsednika odbora za kolesarjenje MPOK izvoljen Tony Yorke. Od takrat odbor Mednarodne kolesarske zveze in odbor za kolesarjenje pri MPOK učinkovito delujeta kot en sam odbor s skupnimi cilji. Skupaj so dosegli viden napredek.

Leta 2000 v Sydneyu je skupščina kolesarskega športa popolnoma nadgradila in ponovno zapisala pravila »paraolimpijskega« kolesarjenja/kolesarjenja za invalide skupaj s pooblastilom nadaljnje uporabe tehničnih pravil Mednarodne kolesarske zveze za vsa kolesarska tekmovanja MPOK. Športna skupščina je odobrila načrt »kolesarjenja Mednarodnega paraolimpijskega komiteja« za tesno sodelovanje z Mednarodno kolesarsko zvezo z namenom vključitve predpisov za kolesarje s posebnimi potrebami v tehnična pravila Mednarodne kolesarske zveze.

Marca 2001 sta se na sestanku odbor za kolesarjenje na MPOK in komite Mednarodne kolesarske zveze za invalide strinjala, da bosta tesno sodelovala v vzajemno korist. Njun predlog je bil podpisati »Sporazum o sodelovanju«. Upravni odbor Mednarodne kolesarske zveze je odobril 4-letni razvojni načrt integracije kolesarjenja za invalide. Sporazum so podpisali aprila 2002 ob otvoritvi novega svetovnega kolesarskega centra Mednarodne kolesarske zveze. Od takrat je Zveza določila osebe, ki skrbi za integracijski proces v določenih stopnjah.

Leta 2006 je Mednarodna kolesarska zveza gostila zadnje svetovno kolesarsko prvenstvo za invalide v Aigle-u v Švici in je skupaj s kolesarskim forumom MPK uradno predstavila in sprejela predlog sprememb upravljanja:

»Kolesarski forum MPOK je predlagal upravnom odboru MPOK, da odobri prenos upravljanja kolesarjenja invalidov z MPOK na MKZ (Mednarodno kolesarsko zvezo - UCI) na podlagi vzajemno dogovorjenih pravil in pogojev.«

Februarja 2007 so na sedežu Mednarodne kolesarske zveze podpisali popoln prenos upravljanja in predsednik, Pat McQuaid, je imenoval prvo komisijo za parakolesarjenje pri Mednarodni kolesarski zvezi.

KAJ TO POMENI?

RAST KOLESARJENJA INVALIDOV

Ogromen korak je bil narejen v kolesarjenju, konkretno na POI v Sydneyu leta 2000, kjer so kolesarji dosegli izjemne rezultate in čase. Neverjeten vzpon konkurenčnih standardov in predanosti športnikov je bil v koraku s povečano strokovnostjo uradne ekipe NPC (Državnega paraolimpijskega komiteja). Uradna strokovna pomoč je bila nujna za zagotovitev ter vzdrževanje razvoja in rasti. Nemogoče je bilo nadaljevati z razvojem ob opiranju na prostovoljce. V tem času je že bil viden ogromen napredek parakolesarjenja na državni ravni, kjer je bila veza z nacionalnimi kolesarskimi zvezami močna. Kolesarji so bili deležni kvalitetnih treningov, boljših pogojev treninga in dostopa do odlične opreme. To je pogojevalo potrditev strateškega plana, da bo integracija v Mednarodno kolesarsko zvezo v dobro športnikov.

INTEGRACIJA V MEDNARODNO KOLESARSKO ZVEZO

Ena izmed prvih obljub MKZ je bila, da priskrbijo posebne mavrične drese in medalje, oblikovane kot ostale, s strani MKZ za svetovno prvenstvo v kolesarjenju za invalide leta 2006. Za uspešne prejemnike je bila mavrična majica mednarodne kolesarske zveze uresničitev sanj. Sanje so postale še resničnejše leta 2009, ko je zeleno mavrično majico za parakolesarjenje zamenjala uradna bela mavrična majica (cestne dirke, cestni kronometer) v stilu ostalih kolesarskih disciplin, ki so del družine Mednarodne kolesarske zveze.

Mednarodna kolesarska zveza ima odlične prostore v Svetovnem kolesarskem centru v Aigle-u z okoli 60 zaposlenimi. Parakolesarjenje bo vključeno v to strukturo skupaj z ugodnostmi in pomočjo na naslednje načine:

1. POPOLNA INTEGRACIJA V STATUT MEDNARODNE KOLESARSKE ZVEZE
  - Komisija za parakolesarjenje se zaveže upoštevati vloge in odgovornosti s strani kolesarjenja Mednarodnega paraolimpijskega komiteja kot del štiriletnega načrta s predložitvijo predlogov upravnemu odboru Mednarodne kolesarske zveze.
  - Delovne skupine se vključijo za podporo komisiji v zadevah, povezanih s parakolesarjenjem, kot so klasifikacija, koledar, materiali ...
2. NARODNI FORUM MEDNARODNE KOLESARSKE ZVEZE
  - »Podlaga« in letne priložnosti za izmenjavo informacij in pridobivanje povratnih informacij za skupnost.
3. PRAVILA IN PREDPISI
  - Predstavitev sedeža in pravil, redno pregledanih in nadgrajenih.
4. INTEGRACIJA NACIONALNIH ZVEZ
  - Mednarodna kolesarska zveza in Mednarodni paraolimpijski komite sta se strinjala, da bosta skupaj spremljala prenos vodenja procesov z Nacionalnega paraolimpijskega komiteja h Kolesarski zvezi in sodelovala pri izvajanju

spremembe upravljanja (zadnji termin za spremembo upravljanja je bil konec paraolimpijskih iger v Pekingu).

5. KADROVSKI IN FINANČNI VIRI

- Mednarodna kolesarska zveza mora še naprej priskrbeti dovolj osebja in finančnih sredstev za rast športne panoge.
- Leta 2008 so popolnoma prevzeli koordinacijo parakolesarjenja.

Vsi glavni elementi za pričetek integracije so bili predstavljeni s strani Mednarodnega paraolimpijskega komiteja in Mednarodne kolesarske zveze:

- Integracija bo prinesla neverjeten napredek v primerjavi s trenutno situacijo.
- Interesi in obveze z obeh strani.
- Podobne želje/vizija, vrednote in poslanstvo.
- Strani sta se strinjali, da bo to dolgotrajen proces.
- Prelomnice so razvili z medsebojnim sodelovanjem.
- Politični in ekonomski cilji so bili prepoznavni, napisani in razumljivi.

Pri vseh integracijskih procesih se pojavijo prednosti in izzivi. V času razvoja se pojavijo problemi, spremembe, ki pa s časoma izginejo oziroma jih popravijo.

Tabela 1

Prednosti in izzivi integracije na področju kolesarskega športa (<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>, 2011)

PREDNOSTI	IZZIVI
Obstoječa struktura (organizacija)	Integracija je dolg proces.
Izkušnje in (dosegljivi) notranji viri (npr. pravo, komunikacija, anti-doping ...)	Razvoj športne discipline mora ustrezati strukturi Mednarodne zveze in kolesarski družini Mednarodne kolesarske zveze
Zunanji viri (organizatorji, uradniki)	Ne obstaja univerzalni model integracije!
Podaljšanje članstva	
Posebno strokovno športno znanje	

RAZLIČNI VPLIVI INTEGRACIJE NA KOLESARSTVO IN KOLESARJE

PARAOLIMPIJSKE IGRE

Za vse športne panoge velja, da so igre cilj, ki ga želijo doseči:

- za razvoj posameznega športa,
- za višji dosežek športnikov,
- za priznanje, da se pojavijo na igrah.

Parakolesarjenje se prvič pojavilo na paraolimpijskih igrah leta 1984 v New Yorku in nato so sledile v Atlanti leta 1996. Od takrat je prišlo do velikih sprememb na področju paraolimpijskih iger, v kakovosti organizacije in infrastrukture, ki ustrezajo potrebam športnikov s profesionalnostjo na vsaki stopnji (»the pyramid«) tekmovanja. Število športnikov, zastopanih držav in dogodkov je neverjetno naraslo.

Tabela 2

Primerjava od ATENE do LONDONA (<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>, 2011)

	MOŠKI		ŽENSKE		SKUPAJ
ATENE	121	83,40 %	24	16,60 %	145
PEKING	141	75,40 %	46	24,60 %	187
LONDON	155	68,90 %	70	31,10 %	225

Tabela 3

Primerjava tekmovalnih dogodkov (»medal events«) med ATENAMI in LONDONOM (<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>, 2011)

	ATENE		PEKING		LONDON	
MOŠKI	25	80,60 %	30	68,20 %	27	54,00 %
ŽENSKE	6	19,40 %	12	27,30 %	19	38,00 %
MEŠANO	0	0,00 %	2	4,50 %	4	8,00 %
SKUPAJ	31		44		50	

Parakolesarjenje je šport v razvoju. Integracija je rezultat naravnega razvoja in napredovanja v športu. Parakolesarji se vedno bolj specializirajo za cestno kolesarjenje ali kolesarjenje s sledenjem. To je privedlo do rasti športne mreže in novih mest v strukturi iger. Komisija za parakolesarjenje pri Mednarodni kolesarski zvezi se je zavezala za razvoj ženskega kolesarjenja in izkazalo se je za uspešno, saj se je povečalo število udeleženi žensk na samo treh paraolimpijskih igrah. Ob upoštevanju, da tekmovalci v kolesih, ki jih poganjajo roke, in s tricikli ne morejo tekmovati na progi (velodromu), je Mednarodna kolesarska zveza za njih pripravila možna tekmovanja s ciljem:

- zagotoviti jim zanimiv program;
- zagotoviti jim, da bo reprezentanca (nacionalna ekipa) pripravljena tudi za velika tekmovanja.

Na podlagi tega in različnih modelov, ki so se že uporabljali pri ostalih disciplinah MKZ, je bila ustanovljena ekipa »ročnih kolesarjev«.

SVETOVNO PRVENSTVO

Kot del integracijskega procesa in s ciljem, da parakolesarjenje pripeljejo na enakovredno raven z ostalimi disciplinami Mednarodne kolesarske zveze, je bila njena prva obveza, da predstavijo parakolesarjenje na Svetovnem prvenstvu (razen na leto Iger). Leta 2009 je bilo svetovno prvenstvo razdeljeno na dva dela; cestno kolesarjenje in kolesarjenje na velodromu.

To je prineslo veliko prednosti:

- Športniki in države so sposobne bolje delovati pri razvoju posamezne specializacije športnika.
- Organizacija je bolj profesionalna in organizatorji se lahko osredotočijo na posamezno disciplino.
- Raven tekmovanja se je dvignila.
- Tekmovanja so dostopnejša, ker so krajša in je promocija le-teh lažja za spodbujanje športa in odmevnosti.

Integracija vodi do višje ravni organizacije tekmovanj kolesarske zveze. Mednarodna kolesarska zveza je neposredno vpletena v organizacijo vsakega svetovnega prvenstva in tekmovanja v parakolesarjenju. Mednarodna kolesarska zveza velikokrat prevzame delo glavnega organizatorja. To je bilo leta 2009, ko je bilo svetovno prvenstvo organizirano s strani Italijanske kolesarske zveze (cestno kolesarjenje) in Britanske kolesarske zveze (velodrom).

REGIONALNA IN DRŽAVNA PRVENSTVA

Za spoštovanje pravil organizacije tekmovanj s strani MKZ je na tekmovanjih sedaj prisoten predstavnik parakolesarjenja iz MKZ. Ena izmed vlog predstavnika je, da pomaga pri organizaciji, podaja primere dobre prakse in predlaga popravke za izboljšanje tekmovanja. Ti predstavniki so delali že kot predstavniki na mednarodnem tekmovanju cestnega kolesarjenja in velodroma. Na podlagi svojih izkušenj znajo zagotoviti, da med športniki ne pride do razlik.

Nekatere države imajo parakolesarjenje že vključeno v državno prvenstvo. To poudarja, da proces vključevanja spodbuja parakolesarjenje, ozavešča in zmanjšuje stroške. Ni pa vedno tako, odvisno je od situacije v posamezni državi. Na primer, države z velikim številom parakolesarjev imajo ločena tekmovanja. To je predvsem posledica časa, potrebnega za organizacijo več športnih razredov, ki tekmujejo posebej. V kolikor bi se pridružili »rednemu« državni prvenstvu, bi tekmovanje postalo 7-dnevni dogodek, kar pa ne bi imelo smisla v nobenem pogledu.

NACIONALNI PARAOLIMPIJSKI KOMITE IN NACIONALNA KOLESARSKA ZVEZA

Vse države, ki so leta 2001 že bile aktivne v parakolesarjenju, ko se je pojavila ideja o integraciji, so se zavedale spremljajočih se problemov. Nekatere države so parakolesarjenje že integrirale (npr. Kanada), druge so se pridružile »dogodivščini« še pred vključevanjem (npr. Avstralija) in tretje čakajo, da bodo primorane storiti ta korak.

Kot ob vsakem integracijskem procesu, novemu projektu ali spremembi se ob procesu pojavljajo različna mnenja, odzivi. Slednji so različni, ampak pomembno je, da gredo vsi v isto smer, delujejo v svojem ritmu in nihče ne ostaja zadaj.

Koraki, po katerih je integracija potekala:

1. Športni forum leta 2006: glasovanje združenja kolesarjev državnega paraolimpijskega komiteja za spremembo upravljanja.
2. 2006: pismo članicam (državnega) paraolimpijskega komiteja, v katerem so jih obvestili o prihajajočih spremembah.
3. 2007: kongres Mednarodne kolesarske zveze – osveščanje, obveščanje in spodbujanje integracije parakolesarjenja vsem članicam MKZ, 172 držav.
4. 2007–08: različna komunikacija/dialogi z (državnim) paraolimpijskim komitejem in (državno) Kolesarsko zvezo.
5. 2008: zaposlen kader, ki koordinira parakolesarjenje, predvidi probleme in pomaga na državni ravni najti rešitev pri njihovem integracijskem procesu.
6. 2008: razdelitev »Sporazuma o sodelovanju«, ki bi lahko bil podlaga za razpravo.
7. Od leta 2009: stalno spremljanje novincev, držav, ki imajo vprašanja ali posebne potrebe in potrebujejo pomoč.

Kakšne so možnosti za Paraolimpijski komite in Kolesarsko zvezo? V tem času je Mednarodna kolesarska zveza raje pustila prostor in zagotovila ustrezen proces glede na potrebe športnika in jim jamčila vse storitve.

- Popolna vključitev športne panoge v strukturo Nacionalne kolesarske zveze.
- Pogodba o sodelovanju z državno strukturo na področju športa za ljudi s posebnimi potrebami.

V koliko se država odloči, da pripravi sporazum o sodelovanju, je potrebno, da doseže minimalne standarde:

1. licence Mednarodne kolesarske zveze v celotni Kolesarski zvezi;
2. nacionalni kolesarski dres za tekmovanja, ki to zahtevajo;
3. odobritev vseh državnih prvenstev in mednarodnih dogodkov v državi, ki jih organizira Kolesarska zveza; da se zagotovi njihovo sodelovanje v celotnem organizacijskem procesu (reklama, komisarji, licence, zavarovanje ...);
4. imenovanje državnih in mednarodnih sodnikov s strani Nacionalne kolesarske zveze, če je tako zahtevano po pravilih in predpisih Mednarodne kolesarske zveze;
5. skladnost državnih in mednarodnih kolesarskih predpisov;

6. upravljanje in nadzor bodisi s strani Paraolimpijskega komiteja, Kolesarske zveze ali obeh;
7. partnerstvo pri organizaciji dogodkov, tekmovanj (Paraolimpijski komite, Kolesarska zveza);
8. sodelovanje: infrastruktura, oprema, kader ob organizaciji nastanitve tekmovalcev v času tekmovanj in drugih dogodkov;
9. prisotnost parakolesarjenja na spletnih straneh obeh organizacij (PK, KZ).

To so točke, mejniki, s katerimi je potrebno začeti. V bistvu pa so dali osnovo za razpravo o problematiki. Glede na pomanjkanje znanja o parakolesarjenju v Nacionalni kolesarski zvezi, so možni dogovori na področju cestnega kolesarjenja in tekmovanja na velodromu. To je spodbudilo k vzpostavitvi prvih stikov in k ozaveščanju obeh strani s ciljem razvoja in zagotovitve napredka.

Tabela 4

Primerjava 52 držav v parakolesarjenju in 170 članic Mednarodne Kolesarske zveze po enem letu integracije glede na razvrstitev (2008) (<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>, 2011)

LEGENDA	STATUS	SKUPAJ
prvih 30 razvrščenih		
	popolna integracija	14
	v procesu integracije	7
	ne - zaradi zakonodaje/prava	2
	ne - brez odgovora	7
31 - 52 razvrščenih		
	popolna integracija	3
	v procesu integracije	2
	ne - zaradi zakonodaje/prava	0
	ne - brez odgovora	17
brez razvrstitve		
	popolna integracija	2
	v procesu integracije	3
	ne - zaradi zakonodaje/prava	0
	ne - brez odgovora	109
začasno povezani		
	ne - brez odgovora	4
	SKUPAJ	170

Iz Tabele 4 lahko razberemo, da je bilo v kar 33 % držav parakolesarjenje integrirano v kolesarsko zvezo. 17 % jih je v procesu integracije, 4 % jih je integracijo prekinilo zaradi zakonodaje, kar 46 % pa jih ni odgovorilo.

Tabela 5

Primerjava 52 držav v parakolesarjenju in 170 članic Mednarodne Kolesarske zveze po enem letu integracije glede na razvrstitev skupaj s procesom o sodelovanju (2010) (<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>, 2011)

LEGENDA	STATUS	SKUPAJ
prvih 30 razvrščenih		
	popolna integracija	15
	v procesu integracije	14
	ne - zaradi zakonodaje/prava	1
31 - 52 razvrščenih		
	popolna integracija	6
	v procesu integracije	16
	ne - zaradi zakonodaje/prava	0
brez razvrstitve		
	popolna integracija	3
	v procesu integracije	12
	ne - zaradi zakonodaje/prava	0
	ne - brez odgovora	100
začasno povezani		
	ne - brez odgovora	4
SKUPAJ		171

Primerjave nas pripeljejo do zanimivih sprememb v prvih 52 državah, predstavljenih v razvrstitvi parakolesarjenja Mednarodne kolesarske zveze.

Tabela 6

Primerjava med letoma 2008 in 2011 (med Tabelo 3 in Tabelo 4) (<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>, 2011)

2008		2011	
zaključena integracija	33 %	zaključena integracija	40 %
integracija v procesu	17 %	podpisan sporazum o sodelovanju	58 %
ne - zaradi zakonodaje	4 %	ne - zaradi zakonodaje	2 %
brez odgovora	46 %		

V Tabeli 6 lahko razberemo, da med kolesarskimi zvezami, ki so razvrščene med 53. in 171. mestom, najdemo kar 9 % takšnih, ki so integrirale parakolesarjenje ali pa so v procesu sodelovanja.

Skupaj je 39 % članic Mednarodne kolesarske zveze vključenih v proces integracije parakolesarjenja v kolesarsko družino Mednarodne kolesarske zveze.

UČINEK ADMINISTRACIJE/UPRAVLJANJA

Integracija nima vpliva le na športnike, ekipe in njihove nastope, ampak tudi na način opravljanja njihovega dela; sistem jih podpira in jim pomaga s tem, da jim daje podlago, na kateri lahko gradijo in se razvijajo.

Kot je bilo rečeno, ima Mednarodna kolesarska zveza 64 zaposlenih, Svetovni kolesarski center 27 zaposlenih in Antidopinška fundacija okoli 10 zaposlenih. Ločeni notranji oddelki/sluzbe (marketing, komunikacije/mediji/piar, pravna služba ...) neposredno sodelujejo ali pa vsaj pomagajo koordinatorju para-kolesarjenja pri integraciji in nadaljevanju procesa vključevanja znotraj zveze. Pri tem gre tudi za proces sprejemanja/priznavanja mesta parakolesarjenja znotraj kolesarske zveze. S časom in primerno komunikacijo se odnosi izboljšujejo in raven pomoči se povečuje.

Države, kjer se je proces vključevanja že zaključil, so ugotovile, da z integracijo uprave prihranijo denar in razširijo svoje storitve:

- registracija dogodkov Mednarodne kolesarske zveze se izvajajo na enak način;
- registracija športnikov, ki tekmujejo na svetovnem prvenstvu ali svetovnem pokalu, je enaka za vse discipline;
- nekatere priprave se lahko izvajajo skupaj;
- trenerji, ki so sedaj zaposleni le za pol delovnega časa, lahko z dodatkom parakolesarjenja v obseg dela pridobijo polno zaposlitev;
- lahko uporabimo iste (državne) organizatorje;
- potovanja na določena tekmovanja se lahko združijo (potovanje v večjih skupinah je ugodnejše).

KJE SMO SEDAJ Z INTEGRACIJSKIM PROCESOM?

Nikoli ni nič popolno. To dejstvo te drži pokonci, da vedno stremiš k izboljšanju in nadgradnji sistema, organizacije. Vse, ki se ukvarjajo z integracijo parakolesarjenja, čaka v prihodnosti še veliko preizkušenj.

ŠPORTNIKI

Parakolesarji na visoki ravni so vedno bolj prisotni v kolesarskih krogih po celem svetu:

1. ekipa TUSNAD (celinski pokal MKZ):

- dva amputiranca pod kolenom,
  - Tour du Maroc (tekma po Maroku): Jesek je končal 32. v splošni razvrstitvi med 116-imi;
2. MENDRISIO – leta 2009 tekmovanje v cestnem kolesarjenju MKZ
- Edouard Novak – 63. v kronometru

Mednarodna kolesarska zveza mora sedaj poskrbeti za poglobljeno analizo vključevanja v »redne strukture« s ciljem, da se zagotovi boljša oprema za (naše) športnike, da se bodo lahko razvijali in prispevali k rasti parakolesarjenja. Parakolesarji se vedno več ukvarjajo tudi z gorskim kolesarjenjem.

NACIONALNA UREJENOST

- Integracija je še vedno pomembna tema pogovorov z državo in zagotoviti moramo, da bodo novi člani samodejno prehajali »z integracijo« in pomagali drugim pri njihovih korakih do vključitve.
- Še vedno obstajajo narodi/države, ki se soočajo z zakoni, ki omejujejo integracijo: da bi lahko rešili ta problem, mora priti do sodelovanja med združenji in Mednarodnim paraolimpijskim komitejem.

DOGODKI, TEKMOVANJA

- Vrata integracije bi morala biti na široko odprta za organizatorje, ki so že organizirali tekmovanje v cestnem kolesarstvu ali dogodke na velodromu; s promocijo parakolesarjenja lahko zagotovimo razvoj »regijskega koledarja«. Le nekaj organizatorjev ima dovolj izkušenj v parakolesarjenju. Zaradi tega moramo poskrbeti za ozaveščenost in utreti pot parakolesarjem.
- Manjka tekmovanj v cestnem kolesarjenju. Integracija v redni koledar bi bil velik korak naprej za para-kolesarjenje, saj bi lahko potovali na tekmovanja kot ena ekipa. To bi okrepilo proces vključevanja tudi tam, kjer s tem še odlašajo.

TRŽENJE IN KOMUNIKACIJE

- Parakolesarjenje je peta olimpijska disciplina Mednarodne kolesarske zveze. To mora biti znano vsem partnerjem, sponzorjem, zaposlenim, članicam, ...
- Tekmovanja v parakolesarjenju morajo biti širše pokrita, z večjo mero pozornosti, in potrebno je prevzeti odgovornost za močno in jasno promocijo/reklamo same športne discipline in športnikov.
- Potrebno je najti partnerje za parakolesarjenje.

V vsaki državi in vsakem mednarodnem športu je proces integracije različen. Odvisen je. Od kultura, položaja/pomembnosti športa, različne zakonodaje in finančne strukture posamezne države, kar poskrbi za raznolikost in to bogastvo moramo ohraniti.

Kot del gibanja moramo prisluhniti, pomagati, voditi, poskrbeti, da se bo integracija nadaljevala in stopnjevala v smeri, ki je bila storjena. Veliko je odvisno od posameznikov,

tistih, ki verjamejo v spremembe na tem področju. Potrebno je postaviti na to mesto prave ljudi, ki bodo proces integracije pripeljali na najvišji nivo.

Na Mednarodni kolesarski zvezi bodo poskrbeli za prepoznavnost kolesarjenja! (<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>, 2011)

3.1.3.2 MODEL VKLJUČEVANJA ŠPORTOV INVALIDOV NA RAVNI KLUBOV PO SVETU (ITALIJA)

Kot primer bi navedla model integracije, ki je potekal med Italijansko plavalno zvezo in Paraolimpijsko plavalno zvezo Italije. PROTOKOL O SODELOVANJU med prej navedenima so podpisali v Rimu 16. januarja 2011. Njihov model je primeren za vzpostavitev in podan kot primer, ki bi ga lahko uporabili tudi v slovenskem športnem okolju.

Italijanska plavalna zveza (PZI), takrat pod vodstvom direktorja Paola Barellija, in Italijanska paraolimpijska zveza (PPZI), pod vodstvom Roberta Valorija, sta se strinjali s protokolom o sodelovanju v katerem so navedeni pogoji:

- da je PPZ neprofitna organizacija, ki jo priznava Paraolimpijski komite Italije (od sept. 2010);
- da PPZ izvaja svojo športno dejavnost v skladu s pravili Mednarodnega Paraolimpijskega komiteja (POK), Paraolimpijskega komiteja Italije (PKI) in Olimpijskega komiteja Italije (OKI);
- namen PPZ je promocija in organizacija plavanja za osebe s posebnimi potrebami;
- PZI je bila ustanovljena leta 1899 in je krovna organizacija društev, klubov in ostalih športnih organov. Njeno poslanstvo je promocija plavanja, organizacija tekmovanj in izobraževanje plavalnega kadra;
- PZI izvaja športno dejavnost v skladu z določitvami MOK in OKI;
- PZI je članica Mednarodne plavalne zveze (FINA), Evropske plavalne zveze (LEN), Mediteranske plavalne zveze (COMEN) in Latinske plavalne zveze (COLAN);
- PZI – oddelek za reševanje iz vode je edina služba v Italiji, ki je priznana s strani Mednarodne reševalne zveze in Mednarodne reševalne zveze Evrope.

Poleg tega pa je potrebno upoštevati, da mora Paraolimpijska plavalna zveza zaprositi PZI za sodelovanje in skupno prizadevanje, ki naj bi omogočilo optimizacijo virov za boljšo organizacijo športnih aktivnosti za osebe s posebnimi potrebami.

Tako so po členih razporedili možnost organizirane integracije ali sodelovanja med Plavalno zvezo Italije (PZI) in Paraolimpijsko plavalno zvezo Italije (PPZI).

1. ČLEN: PROMOCIJA

Organizacija PPZI priznava organizaciji PZI promocijsko dejavnost in spodbujanje mladih s posebnimi potrebami, da se pričnejo ukvarjati s plavanjem, tako na rekreativni kot tekmovalni ravni.

2. ČLEN: PRIREDITVE

SODNIKI

Da bi lahko zagotovili uradnost športnih dejavnosti organizacije PPZI, morajo biti na plavalnih tekmovanjih prisotni sodniki PZI, ki so usposobljeni za sojenje na področju plavanja oseb s posebnimi potrebami. V ta namen PPZI vnaprej pripravi koledar tekmovanj (aktivnosti), tako državnih kot lokalnih, ki ga posreduje organizaciji PZI in Regionalnemu komiteju pred 31. oktobrom vsake športne sezone. Navedeni koledar je sestavljen tako, da upošteva uradne koledarje organizacije PZI. Dnevnice sodnikov bremenijo organizacijo PPZI.

INFRASTRUKTURA

Za razvoj športne dejavnosti organizacije PPZI si organizacija PZI prizadeva dati na razpolago (kjer je to mogoče) objekte, s katerimi sama upravlja, in strokovno-logistično opremo z namenom, da PPZI olajša organizacijo uradnih prireditev, tako na državni kot tudi na lokalni ravni, v skladu s koledarjem iz prejšnjega odstavka.

TEKMOVANJA

Za boljši razvoj športne dejavnosti tekmovalcev (plavalcev), ki so včlanjeni izključno v organizacijo PPZI, je predvideno (kjer je to mogoče):

- a) pooblaščen vpis z akreditacijo (brez da bi v to posegal PPZI) na tekmovanjih PZI v kategoriji Master, ne glede na njihovo kategorijo. Sestava kvalifikacijskih skupin (ki so poenotene s športniki organizacije PZI) se mora ujemati z vpisnimi podatki;
- b) možnost, da vrhunski paraolimpijski športniki z akreditacijo iz strani organizacije PPZI, poleg v kategoriji Master, sodelujejo tudi na drugih državnih in regionalnih tekmovanjih organizacije PZI;
- c) možnost sodelovanja športnikov organizacije PPZI, na tekmovanjih, ki jih organizira PZI, z akreditacijo s strani PPZI;
- d) vključitev (ko je le-ta dogovorjena) tekmovanj PPZI (ki so izven razvrstitve) na uradna tekmovanja PZI, tako na državni kot tudi na lokalni ravni;
- e) prepoznavanje nekaterih tekmovanj znotraj športnega koledarja PZI, ki bodo z urejanjem obrazca za prepoznavanje s strani Organizacijskega Komiteja uradno priznana tudi v koledarju Mednarodnega paraolimpijskega komiteja (MPK). Morebitni strošek za priznavanje tekmovanja v koledarju MPK bo bremenil organizacijo PPZI;
- f) PZI priznava PPZI oprostitev davkov (ki jih določajo državne norme) na tekmovanjih, medtem ko so davki tekmovanj lokalnih (Regionalnih in Pokrajinskih) Komitejev organizacije PZI zmanjšani za 50 %.

ZDRAVNIŠKO SPRIČEVALO

Športniki, ki imajo potrdilo o športni aktivnosti (na podlagi 5. člena Ministrskega odloka iz 4. marca 1993) in so opravili vsa potrebna preverjanja (preglede), ki so predvidena po certifikatu športne ustreznosti za plavalne dejavnosti, lahko tekmujejo v kategoriji PZI.

ČLANSTVO IN VČLANJENJE

Da bi lahko uradno sodelovali pri športnih aktivnostih, sta organizaciji PZI in PPZI privolili k možnosti dvojnega včlanjenja. Športna društva, organizacije PZI imajo možnost aktivacije oddelka za osebe s posebnimi potrebami.

S tem, ko klubi potrjujejo članstvo v organizaciji PZI, niso dolžni ponovno predložiti potrebne dokumente za včlanitev in se tako lahko včlanijo v organizacijo PPZI (pri kateri se morajo včlaniti športniki s posebnimi potrebami). Imenovani klubi in društva izkoristijo znižanje (ki je omejeno na prvo leto) davkov na članstvo in včlanjenje za 50 %.

PRAVILNIKI

Za ureditev uradnih dejavnosti organizacije PPZI se uporablja uradni pravilnik organizacije PZI, ki je v skladu z državnimi (PPZI) in mednarodnimi (IPC Swimming) strokovnimi pravilniki in je tako primeren za osebe s posebnimi potrebami. Športno sodelovanje članov na tekmovanjih organizacije PPZI s sodstvom organizacije PZI, bo podrejeno vodstvu PZI. Člani PPZI morajo pri prijavi na tekmovanje predložiti izkaznice, ki jo je izdala organizacija PPZI posameznemu športniku.

3.ČLEN: MARKETING IN ORGANIZACIJA

Za donosno vodenje komunikacijskih dejavnosti med organizacijama PPZI in PZI je predvideno oblikovanje enakopravne in sklenjene komisije za študij strategij, ki pripomorejo k širitvi čim večjega števila uporabnih informacij in k poznavanju skupnih tematik za sestavo pravilnikov.

Zato so lahko organizirani seminarji, ki zadevajo kulturne, tehnične in organizacijske vsebine. Organizacija PZI nameni del vodilnega osebja in sodelavcev za nadzor odnosov v organizacijo PPZI z namenom, da bi le-ti zagotovili ustrezno zvezo, ki omogoča uporabnost informacij.

Razvoj razširitve kulture in podobe organizacije PPZI se lahko s sodelovanjem organizacije PZI in s pomočjo lastnega tiskovnega urada, stikov z javnostjo in razvojnega oddelka deli na:

- a) Širitev publikacij, ki zadevajo problematiko oseb s posebnimi potrebami, v medijih z namenom, da bi v le-teh ustvarili redno rubriko.
- b) Izmenjava publikacij, ki zadevajo specifične argumente, tako promocijske kot tudi strokovne.
- c) Morebitna uredniška asistenca pri tiskovinah, ki jih proizvaja organizacija PPZI in/ali PZI.

- d) Širitev informacij na lokalni ravni, ki zadevajo dejavnosti organizacije PPZI, z namenom osveščanja lastne podobe preko korespondenčnih včlanjenih društev, klubov in obratno.
- e) Sodelovanje pri oblikovanju promocijskega materiala, ki zajema strokovno in promocijsko tematiko.
- f) Organizacija PPZI naj pripravi in oskrbi organizacijo PZI s promocijskim, strokovnim in organizacijskim materialom, koristnim za širitev lastne aktivnosti in obratno.

4.ČLEN: STROKOVNO-ZNANSTVENA PODROČJA

Za razvoj kulturnega vidika se organizacija PZI s pomočjo strokovnega osebja poveže z okoljem organizacije PZI in oblikuje operativne predloge, ki pripomorejo k napredku oseb s posebnimi potrebami.

Tako je lahko uporabljena (ko je to mogoče) specifična oprema PZI. Če je potrebno, je slednja prilagojena specifikam športa invalidov.

Predvideno je sodelovanje med oddelkom za razvoj, raziskovanje in izobraževanje PPZI in Oddelkom za strokovno izobrazbo PZI preko bibliografskih izmenjav in prisotnostjo odgovornih na seminarjih in sestankih.

5.ČLEN: STROKOVNA PODROČJA – DOGOVORI

PZI nudi organizaciji PPZI strokovno podporo.

Tovrstna oblika asistencije je zagotovljena s/z:

- a) podporo vrhunskim plavalcem invalidom, članom PPZI (na državni ravni), da se lahko udeležujejo treningov z reprezentanco PZI;
- b) podporo pri sodelovanju plavalcev PPZI na lokalnih tekmovanjih, ki jih bo organizirala PZI v raznih regijah;
- c) možnostjo, da organizacija PPZI uporablja infrastrukturo, športne objekte (po predhodnem dogovoru in kjer je to možno), s katerimi upravlja Plavalna zveza Italije.

6.ČLEN: PODROČJA STROKOVNEGA SODELOVANJA

Za boljšo promocijo in izboljšanje položaja oseb s posebnimi potrebami tudi na lokalni ravni želita PZI in PPZI zamenjati ali izpopolniti kader, osebje, ki je ustrezno strokovno podkvano.

Obe strani si prizadevata k stalnemu in donosnemu strokovnemu sodelovanju, da bi tako spodbujali aktivno športno življenje oseb s posebnimi potrebami, ki obiskujejo plavalne tečaje preko lokalnih športnih društev, članic PZI in PPZI.

7.ČLEN: IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

Z medsebojno pomočjo PZI in PPZI podpirata izobraževanje in izpopolnjevanje lastnih strokovnjakov in vodilnega osebja.

- a) Tečaji izobraževanja za inštruktorje organizacije PZI
- b) Tečaji izobraževanja za začetniške inštruktorje organizacije PZI
- c) Tečaji izobraževanja za vaditelje plavanja organizacije PPZI
- d) Tečaji izobraževanja za vaditelje 1. stopnje organizacije PZI
- e) Tečaji izobraževanja za športne sodnike PZI

Ureditev izobraževanja

Da bi uredili in boljše opredelili vse aspekte sodelovanja organizacij PZI in PPZI na področju izobraževanja (število dodatnih izobraževalnih ur, programi, stroški, obnovitvene norme, itd.), pride do ustanovitve enakopravne komisije, ki jo sestavljajo predstavniki organizacije PZI, Oddelka za razvoj, raziskave in izobraževanje ter predstavniki organizacije PPZI.

Licenca Plavalne zvezne šole PZI:

V komisiji za pridobitev licence plavalne šole bo poleg športnega direktorja, koordinatorja plavalne šole in reševalca priporočljiva prisotnost strokovnjaka iz organizacije PZI z diplomo organizacije PPZI (začenši s sezono 2012/2016).

OBMOČJA ODNOSOV/RAZMERIJ Z ZAVODI IN INSTITUCIJAMI

PZI podpira odnose organizacije PPZI s športnimi in nešportnimi organizacijami, kot so IUSM, Univerza za šport in s šolsko sfero na splošno.

(http://www.finp.it/files/Protocollo_finfinp.pdf, 2011)

V prilogi se nahaja možen primer sodelovanja v Sloveniji med ZŠIS-POK in Namiznoteniško zvezo Slovenije (NTZS).

3.2 INTEGRACIJA V SLOVENIJI

V Sloveniji je bil za obdobje 2007 do 2013 sprejet **AKCIJSKI PROGRAM ZA INVALIDE**, ki je upošteval usmeritve Slovenije, začrtane v Strategiji razvoja Slovenije (2005) in v Okviru gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji (2005). V akcijskem programu za invalide so navedeni cilji kako, na kakšen način bi zagotovili ukrepe, da bodo imeli invalidi enake možnosti in kako bi si s tem izboljšali kakovost življenja.

Za šport je pomemben **9. cilj Akcijskega programa za invalide**, ki pravi: »Invalidom zagotavljati sodelovanje pri športnih in rekreativnih dejavnostih; spodbujati sodelovanje invalidov pri skupnih športnih dejavnosti (izobraževanje, usposabljanje); omogočiti dostop do krajev, športnih in rekreativnih prireditev (infrastruktura).«

(http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/api_07_13.pdf, 2012)

Kljub trendom vključevanja športnikov s posebnimi potrebami na športne prireditve pa njihovi nastopi in osvojena odličja, žal, še vedno nimajo enake teže kot medalje vrhunskih športnikov.

Doupona Topič (2008) v svojem delu »The rise of Paralympic sport in Slovenia« poudarja nekaj pomembnih dejstev, ki jih lahko opazimo v Sloveniji na področju športa invalidov. Predvsem je potrebno izpostaviti problem, da država in sponzorji ne želijo sodelovati pri podpiranju razvoja športa invalidov. Tako je nesodelovanje medijev pri promociji in ozaveščanju javnosti predvsem logična posledica (2007).

3.2.1 INTEGRACIJA PARAOLIMPIJSKIH ŠPORTOV NA DRŽAVNI RAVNI

Na mednarodni ravni se na področju integracije dogaja veliko premikov in tudi v Slovenskem okolju vedno bolj sledimo tem trendom. Kako in na kakšen način bi šport invalidov pridobil večje število privrženecv, kako bi samo organizacijo dvignili na višjo raven? Vprašanje je, ali je popolna integracija smiselna in ali je sploh izvedljiva.

Za podlago vključevanja bi lahko vzeli »Dogovor«, ki je bil sklenjen med Mednarodnim olimpijskim komitejem in Mednarodnim paraolimpijskim komitejem in je v diplomski nalogi naveden z vsemi svojimi členi, ki so bili sprejeti in podpisani s strani predsednikov obeh komitejev. MOK bi moral nadzorovati delo svojih posameznih članic pri integraciji ali sodelovanju z nacionalnimi paraolimpijskimi komiteji.

V Sloveniji ima Olimpijski komite Slovenije (OKS) eno glavnih funkcij na področju športa, katerega članica je tudi Zveza za šport Slovenije (ZŠIS). OKS je krovna slovenska športna organizacija, ki skupaj s svojimi zvezami/članicami razvija in povezuje vrhunski šport, šport za vse in šport na lokalni ravni. (<http://www.olympic.si/o-oks/poslanstvo-vizija-in-vrednote/>, 2011)

Je na strani razvoja vrhunškega športa, športa za vse, in je proti diskriminaciji žensk v športu, se zavzema za ozaveščanje ljudi o negativnem vplivu prepovedanih substanc na telo ter o ugodnem vplivu vsakodnevnega ukvarjanja s športom. Ne dvomimo, da se ne bi zavzel za športnike s posebnimi potrebami, ki se s svojo specifikko borijo za doseganje vrhunskih rezultatov na nacionalni in mednarodni ravni, in so pri tem več kot uspešni.

Vrhunske športnike, varovance OKS-a, družita reka: »BITI NAJBOLJŠI MED NAJBOLJŠIMI!« in »BITI NAJBOLJŠI, BITI ODLIČEN!«

V teh besedah lahko najdemo tudi športnike invalide, ki se poleg vseh ovir odrekanja, vlaganja neizmerne količine energije in časa v pot k uspehu, srečujejo še s problemom sprejemanja sebe kot takšnega. Z vključevanjem in priznavanjem njihovega uspeha v javnem prostoru, priznavanjem bonitet, ki so jih deležni vsi vrhunski športniki, in možnostim razvijanja svojega potenciala do najvišje točke bi bil narejen velikanski korak k enakosti vrhunskih športnikov in vrhunskih športnikov invalidov. Slednje bi morali podpreti vsi najvišji organi na področju športa v državi. Tako bi ozaveščanje Slovencev o pomenu gibanja za vse rastlo in se razvijalo v skladu s pričakovanji vseh nas, ki se trudimo, da bi bilo gibanje del vsakdana Slovencev.

3.2.1.1 SODELOVANJE OKS IN ZŠIS

Med OKS in ZŠIS bi bilo potrebno podpisati **Dogovor o sodelovanju**, v katerem bi bile opredeljene naloge, dogovori o tem, kaj je naloga OKS-a in kaj ZŠIS-ja.

ORGANIZACIJA

ZŠIS je trenutno le članica OKS, kar pomeni, da ji kot ostalim NPŠZ pripada po eno mesto znotraj strokovnih svetov, kar pa pomeni zanemarljivo težo pri odločanju in spreminjanju položaja paraolimpijskih športnikov. Člane ZŠIS je potrebno integrirati vse od vodilnih do izvršnih nivojev.

MARKETING IN FINANCIRANJE

OLIMPIJSKI MARKETING je bil oblikovan in kot tak deluje po letu 1984. Potrebno je poudariti, da se olimpijski marketing od klasičnega razlikuje po tem, da oglaševanje poslovnih partnerjev v času olimpijskih iger ni dovoljeno in je omejeno število poslovnih partnerjev, ki pridobijo pravico do identifikacije z olimpizmom.

V Sloveniji se je olimpijski marketing pričel s podpisom olimpijske listine (1991) in polnopravnega priznanja OKS s strani MOK (1992). Takoj so se sklenile pogodbe za cikel 4 let. Glavna naloga OLIMPIJSKEGA MARKETINGA je zbiranje finančnih in materialnih sredstev za izvedbo športnih programov, znižanje stroškov delovanja zvez članic OKS in ustvarjanje optimalnih pogojev za treniranje športnikov. Poleg tega pa dviguje podobo olimpizma v širši slovenski javnosti in skrbi za prepoznavnost podjetij, ki slednje podpirajo.

Delovanje OKS-a je v 45 % podprto s strani gospodarstva v finančni ali materialni obliki. Tako je primarna naloga olimpijskega marketinga iskanje potencialnih podpornikov slovenskega olimpizma, podaljšanje sodelovanja in priprava projektov z že obstoječimi.

Tako športni marketing olimpijskega gibanja išče možnosti zaslužka tudi na drugih področjih.

1. Prodaja televizijskih pravic (Prvo plačilo za TV prenos je bilo na olimpijskih igrah v Londonu leta 1948, kjer je televizija BBC plačala za prenos 3.000,00 USD. Leta 1980 je prodaja TV pravic odtehtala že 95 % dohodka.)
2. Sponzorstva
3. Prodaja vstopnic
4. Licenčna prodaja izdelkov z logom OI

V letu 1966 je MOK odločil, da se bo dobiček z OI delil na nacionalne OK in športne zveze. Razvoj športnega marketinga naj bi bila posledica:

- spremenjene navade ljudi, ki so šport pričeli dojemati kot preventivo;
- medijev, ki so s svojimi prenosi poskrbeli za redno spremljanje športnega dogajanja;
- podjetij, ki so zaznala pomembnost športa pri ljudeh in so se odločili za razporeditev sredstev, usmerjenih v športne dogodke.

OKS se dandanes financira tudi s:

- Prodajo TV pravic
- Prihodki sponzorjev
- Prodajo vstopnic
- Olimpijsko solidarnostjo
- Prodajo kovancev in licenc

(<http://www.olympic.si/olimpijski-marketing/>, 2011)

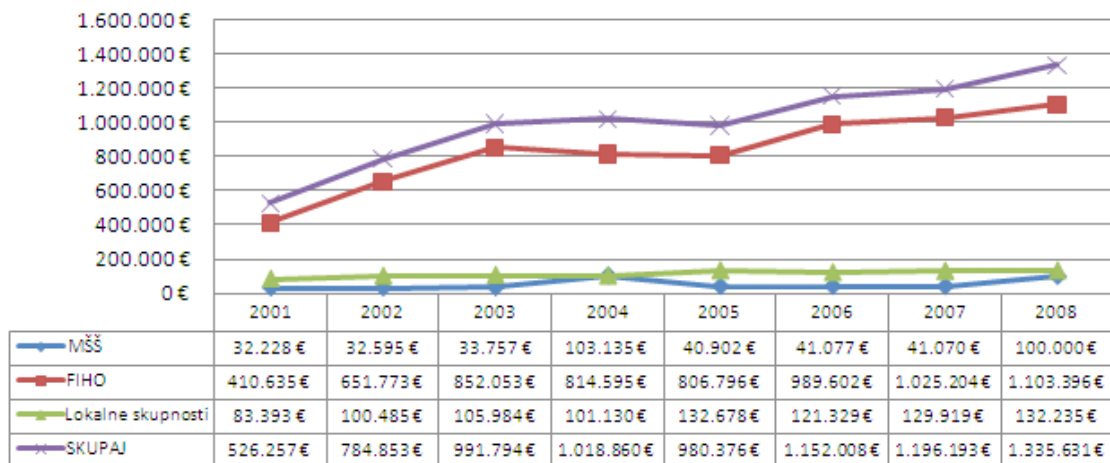
Dobro dodelan marketing OKS je sicer plod večletnega truda z dobrimi zgledi iz tujine. Kako bi le to dosegli tudi na področju športa invalidov in paraolimpijskih iger? Predvsem pomembno bi bilo, da bi se, kot v preteklosti, zgledovali po izkušnjah iz tujine. Trend vključevanja športa invalidov na vsa športna področja je na vrhuncu in iz teh vzorcev bi morali oblikovati model, ki je primeren za Slovenijo, upoštevajoč pravne akte na področju športa. Dogovor, ki je bil podpisan na mednarodni ravni med MOK in MPOK bi moral biti dosledno upoštevan in nadzorovan pri izvajanju pri vseh državah, katerih olimpijski komiteji so člani MOK.

Za dvig ozaveščenja na področju paraolimpijskih športov v Sloveniji bi pripomoglo sodelovanje OKS pri pripravi marketinškega načrta, s katerim bi dosegli:

- večjo podporo s strani medijev (TV, radio, časopisi), ki bi jo lahko dosegli s tem, da bi se NPŠZ in OKS zavzele skupaj z ZŠIS–POK, da bi slednjim postavili pogoj pri podeljevanju in prodaji pravic prenosov pomembnejših tekem in bi morali predvajati tudi pomembnejše tekme paraolimpijskih panog;
- skupno sponzoriranje olimpijskih in paraolimpijskih disciplin;
- vključevanje paraolimpijskih disciplin in tekmovanj na koledar dogodkov »Športa za vse«.

Na področju financiranja se je potrebno dogovoriti, kako bo s pridobivanjem sredstev. OKS in ZŠIS–POK se vsaka na svojem področju borita na razpisih, da bi pridobila čim več sredstev, ki bi jih nato lahko nekaj porabila za lastno delovanje, organizacijo prireditvev, ostalo pa razporedila članicam.

Na področju športa invalidov ZŠIS največ sredstev pridobi s strani Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v RS (FIHO) in Ministrstva za šolstvo in šport (MŠŠ). Štrumbelj, B., je v *Analizi nacionalnega programa športa v RS: 2000 – 2010* pod poglavjem »Analiza športa invalidov« me drugim analiziral izvajanje strateških ukrepov na tem področju. Pri analizi se je omejil predvsem na gibanje javnofinančnih sredstev, namenjenih športu invalidov med letoma 2001 in 2008. Prav tako pa je za primerjavo v analizo vključil sredstva lokalnih skupnosti in države. Potrebno je poudariti, da so to sredstva pridobljena na razpisih zgoraj navedenih organizacij. Fundacija za šport (FŠO) je športu invalidov sredstva prvič namenila v letu 2011 v višini 10.000,00 EUR.

Slika 5: Javnofinančna sredstva, namenjena programom športa invalidov med letoma 2001 in 2009 (Štrumbelj, 2010).

Pri analizi podatkov iz Slike 5 lahko ugotovimo, da je FIHO glavni financer športa invalidov. Povečanje sredstev s strani MŠŠ-ja lahko opazimo le v letih poletnih POI. Žal je financiranje s strani države in dodeljevanje sredstev omejeno s kriteriji, ki so v veliki večini bolj namenjeni vrhunskemu športu in rekreativnem (ne)invalidskemu športu. Ampak se tudi v tem času to že spreminja na boljše. (Štrumbelj, 2010, v Kolar, Jurak, Kovač, 2010)

TEKMOVANJA IN OSTALI DOGODKI

Tekmovanja in ostale dogodke bi organizirali in izpeljali vzporedno z ostalimi športnimi aktivnostmi. Pri organizaciji bi sodeloval strokovno usposobljen kader na obeh področjih vrhunškega športa.

Izpopolniti bi bilo potrebno koledar dogodkov, na katerem bi našli vse športne dogodke vrhunškega športa in športa invalidov ter dogodke rekreativnega značaja. Na ta način bi seznanjali širšo javnost (tudi osebe s posebnimi potrebami), kje in kdaj se lahko udeležijo prireditve kot aktivni udeleženci ali navijači.

Poleg tega pa bi lahko tudi dogodke kot je Športnik leta izpeljali skupaj z Invalid – športnik leta. Gledanost prve ni možno primerjati z gledanostjo druge. Tako bi lahko povečali tudi občutek solidarnosti slovenske javnosti in dali uspehom vrhunskih športnikov invalidov večjo težo.

PRENOSI

Dogovor mora vsebovati pomembno informacijo glede kriterijev izbora izvajalcev prenosov, ki morajo zagotoviti prenos olimpijskih in paraolimpijskih tekem.

Poleg prenosa tekem, pa so pomembni tudi rezultati, ki se objavljajo med novicami na TV ali na portalih.

3.2.1.2 VKLJUČEVANJE ZŠIS V NACIONALNE ŠPORTNE PANOŽNE ZVEZE

Integracija športa invalidov v organizacijo Nacionalne športne panožne zveze (NŠPZ) je ena izmed možnosti vključevanja na državni ravni, ki pa lahko poteka na dva načina. Popolna integracija v NPŠZ ali delno vključevanje, ki bi bilo omejeno na sodelovanje med ZŠIS–POK in NPŠZ.

Po pregledu mreže NPŠZ iz Tabele 6 opazimo, da v sklopu paraolimpijskih športov v Sloveniji nimamo panožne zveze sledečih športnih panog:

1. boccia in
2. goalball.

Štrumbelj (2010, v Kolar, Jurak, Kovač, 2010) je v *Analizi športa invalidov* med sklepi navedel, da bi lahko zgoraj nastalo težavo reševali tako, da bi med ZŠIS–POK in NPŠZ podpisali dvopartitno ali podizvajalsko pogodbo z vidika organizacije in financiranja. Med tem pa bi lahko ostale športne panoge invalidov priključili organizaciji panožnih zvez:

Tabela 7

Paraolimpijske športne panoge in Nacionalne športne panožne zveze Slovenije, kamor bi se prve lahko integrirale.

POI ŠPORTNE PANOGE	PANOŽNE ZVEZE	POI ŠPORTNE PANOGE	PANOŽNE ZVEZE
KOŠARKA NA VOZIČKIH	KOŠARKARSKA ZVEZA	RUBGY NA VOZIČKIH	RUGBY ZVEZA
ATLETIKA	ATLETSKA ZVEZA	LOKOSTRELSTVO	LOKOSTRELSKA ZVEZA
KOLESARJENJE	KOLESARSKA ZVEZA	KONJENIŠTVO	KONJENIŠKA ZVEZA
NOGOMET (5 na 5) - slepi	NOGOMETNA ZVEZA	NOGOMET (7 na 7) – cerebralna paraliza	NOGOMETNA ZVEZA

DVIGOVANJE UTEŽI	FITNES ZVEZA	JUDO	JUDO ZVEZA
VESLJANJE	VESLAŠKA ZVEZA	STRELJANJE	STRELSKA ZVEZA
PLAVANJE	PLAVALNA ZVEZA	NAMIZNI TENIS	NAMIZNOTENIŠKA ZVEZA
SEDEČA ODBOJKA	ODBOJKARSKA ZVEZA	SEBLJANJE NA VOZIČKIH	SABLJAŠKA ZVEZA
TENIS NA VOZIČKIH	TENIŠKA ZVEZA	PLES NA VOZIČKIH	PLESNA ZVEZA
ALPSKO SMUČANJE	SMUČARSKA ZVEZA	HOKEJ NA SANEH	HOKEJSKA ZVEZA
BIATLON	SMUČARSKA ZVEZA	TEK NA SMUČEH	SMUČARSKA ZVEZA
CURLING NA VOZIČKIH	CURLING ZVEZA		

Model integracije posamezne športne panoge mora biti prilagojen delovanju posamezne panožne zveze. Za zgled lahko vzamemo Protokol o sodelovanju, ki sta ga podpisali Plavalna zveza Italije in Italijanska paraolimpijska plavalna zveza.

PROMOCIJA IN MARKETING

Trženje in promoviranje športa invalidov na močnem športnem trgu potrebuje pomoč s strani NPŠZ. Slednje so nosilke zahtev po TV prenosih obeh vrst športnih dogodkov, organizacij skupnih večjih tekmovanj na državni ravni in skrbijo za pridobivanje večjih sponzorjev, saj se trg s pridružitvijo paraolimpijskih športov poveča in glede na to, da je v Sloveniji kar 170.000 invalidov, bi lahko bila to ciljna publika za posebno tržno nišo.

V primeru sodelovanja bi morala NPŠZ prevzeti promocijsko dejavnost, katere cilj bi bil tudi spodbujanje mladih s posebnimi potrebami, da pričnejo aktivno preživljati prosti čas.

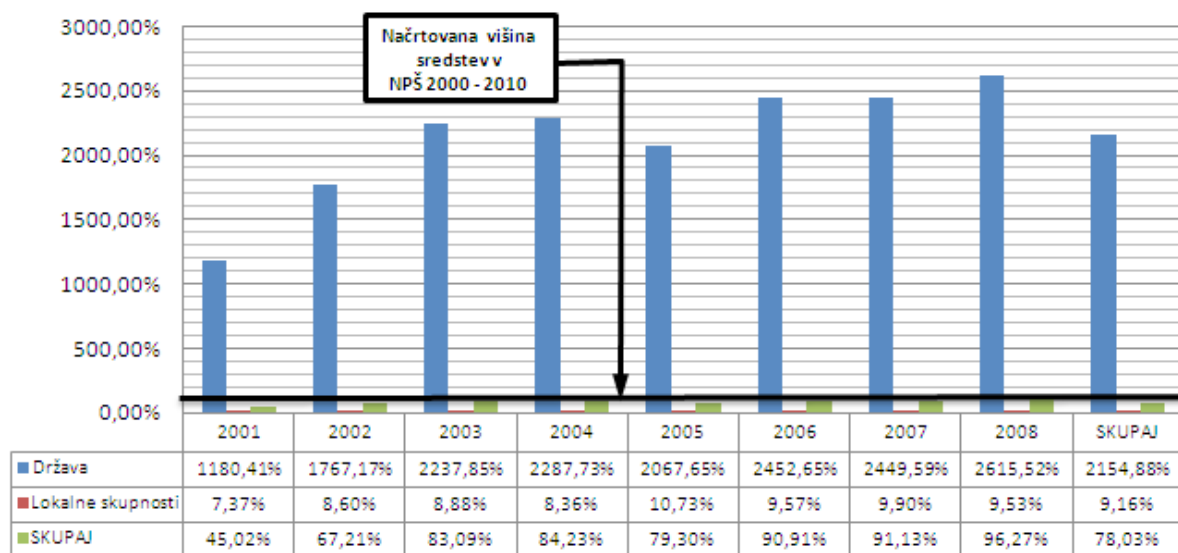
FINANCIRANJE

NPŠZ in ZŠIS–POK se financirata iz:

- Razpisov
- Lastnih sredstev, ki jih pridobita s prispevki članov (članarine)
- Prodajo izdelkov pod lastno znamko
- Vstopninami na prireditve

Pridobivanje sredstev iz razpisov je pomemben delež dohodka vsake zveze.

V »Analiza športa invalidov« (2010) najdemo podatek, da največ sredstev iz razpisov FIHO gre ZŠIS-POK, ki je nosilec kakovostnega in vrhunskega športa invalidov v Sloveniji in skrbi za tekmovanja na državni ravni in slovensko udeležbo na velikih mednarodnih tekmovanjih. Ostali delež pa dobijo posamezne invalidske organizacije na državni in lokalni ravni za športno rekreacijo in organizacijo tekmovanj na obeh ravneh.

Slika 6: Uresničevanje NPS (2000) na področju športa invalidov med letoma 2001 in 2008 (Štrumbelj, 2010).

Slika 6 nam prikaže zaostanek, saj skupna vrednost načrtovanih javnofinančnih sredstev za uresničevanje javnega interesa na področju športa invalidov v tem obdobju ni bila dosežena. Razlog pa je bil v zaostanku za načrtovanimi sredstvi lokalnih skupnosti, med tem ko je bil presežek na državni ravni kar 2054,88 %. Slednji poskrbi za pozitiven trend v primerjavi z načrtovanimi sredstvi v NPS (2000).

Iz tega lahko povzamemo, da ima najpomembnejšo vlogo pri financiranju invalidskih organizacij in posledično športa invalidov **FIHO**. V razpisu FIHO za invalidske organizacije za leto 2012 so od skupnega 12.805.778,70 EUR namenili posebnim socialnim programom kar 8.127.490,70 EUR. Poleg tega pa je za delovanje organizacij bilo razpisanih 4.079.882,99 EUR in za naložbe v osnovna sredstva in vzdrževanje (investicijsko vzdrževanje, ohranjanje nepremičnin) 598.405,70 EUR. V razpisu je višina razpisanih sredstev za naložbe v osnovna sredstva in vzdrževanje obrazložena z »...odstotek in višina sredstev namenjenih za naložbe iz leta v leto niža. Hkrati pa je alarmantno tudi to, da zaradi nedoseganja Finančnega načrta FIHO v letu 2011 tudi ta sredstva niso bila izplačana, kar pomeni predvsem veliko breme za tiste organizacije, ki bi ta naložbena sredstva potrebovale za investicijsko vzdrževanje in s tem za ohranjanje nepremičnin.« (<http://www.fiho.si/teksti/raz2012.pdf>, 2012)

Poleg na razpisih FIHO pa se lahko organizacije potegujejo za sredstva tudi na **razpisu MŠŠ**, kjer je pogoj, da invalidska organizacija, ki kandidira, deluje na državni ravni in je včlanjena v Paraolimpijski komite Slovenije. Na razpisu MŠŠ je bilo za leto 2012 razpisanih sredstev v višini 100.000,00 EUR.

Fundacija za šport (FŠO) v preteklosti športu invalidov ni namenila finančne podpore. V letu 2010 pa naj bi prvič temu področju namenila 10.000,00 EUR.

Zveze se tudi same potegujejo za sredstva na razpisih. Z integracijo ZŠIS – POK-a v NPŠZ bi s svojimi aktivnimi programi lahko kandidirale tudi na področju športa invalidov. Menim, da bi morali razmisliti o spremembi pravilnika na Fundaciji za šport in MŠŠ o kriterijih financiranja v okviru letnega programa športa.

Ekonomičnost vključevanja v smislu organizacije, financiranja in števila strokovnega kadra je eden izmed pokazateljev, da je integracija športnikov invalidov na vseh področjih športa, od rekreativnega pa vse do vrhunškega, smiselna oziroma nujna za obstoj in razvoj športa na Slovenskem. V tujini je ta način dela že stalnica v športu.

PRIREDITVE

TEKMOVANJA

V letu 2011 je bilo v Sloveniji, na Bledu, organizirano svetovno prvenstvo v veslanju. Tekmovanje, kjer se je prvič v Sloveniji odvijalo vzporedno veslanje za vrhunske športnike in športnike invalide. Navodila so prišla iz strani Mednarodne veslaške zveze, kjer so dali za pogoj izvajanja svetovnega prvenstva, da izpeljejo v sklopu tekmovanja tudi tekmovanje za veslače s posebnimi potrebami.

Po vzoru tega tekmovanja na visoki ravni bi morali razmišljati o izpeljavi vseh tekem na državni in lokalni ravni. Ekonomičnost tekmovanja je neizmerno večja, kot če je organizirano ločeno. In sicer lahko znižamo stroške:

- najema športnih površin (objektov),
- najema opreme (meritve časa ...),
- organizatorjev in tehničnega osebja, ki so usposobljeni za obe vrsti tekmovanja,
- prevoza in bivanja,
- spremljevalnega programa ...

Poleg tega pa je potrebno gledati s strani promocije in medijev, saj je gledanost in obiskanost tekem vrhunškega športa bistveno večja in odlično medijsko podprta v primerjavi s tekmami vrhunškega športa invalidov. Tako bi morale biti Nacionalne panožne zveze in OKS, ki so glavni organizatorji tekem na državni ravni, tisti, ki bi postavili medijskim hišam pogoj pri predvajanju najzanimivejših tekmovanj, prenos vsaj polfinala ali finala vrhunskih tekmovanj

invalidov. Tako bi javnost ozaveščali o športu invalidov, osebe s posebnimi potrebami pa spodbujali k aktivnem življenju in ukvarjanju s športom kljub vsem omejitvami, ki jim jih je življenje postavilo.

V kolikor tekmovanja ni možno organizirati vzporedno, zaradi tehtnih razlogov, je potrebno kljub temu poskrbeti za minimalne stroške enega in drugega tekmovanja. Uporabiti je treba kader (organizatorji, tehnično osebje), ki je izobražen in izkušen na področju organizacije obeh tekmovanj in poskrbeti, da je medijska pokritost obeh ekvivalentna glede na pomembnost tekmovanja.

DOGODKI

1. Od junija 2007 imamo tudi v Sloveniji DAN ŠPORTA INVALIDOV. Namen dogodka je, širši javnosti predstaviti športe in športnike invalide.
2. Invalid – športnik leta; to, da na zelo medijsko odmevnem Športniku leta ni kategorije športnik leta invalid, kaže zaskrbljujoč odnos do športnikov invalidov s strani vrhunskega športa, medijev in posledično javnosti.

ZDRAVNIŠKO SPRIČEVALO

Zdravniško spričevalo – certifikat - bi bilo potrdilo o zdravstvenem stanju, ki je pogoj za nastop na tekmovanjih. Zajemati bi moral podatke, rezultate testov, ki bi dokazovali ustrezno stanje glede na zahtevane kriterije posameznih športnih disciplin, in zdravniška potrdila o zdravilih, ki jih je oziroma jih mora športnik dnevno zaužiti zaradi posebnosti zdravstvenega stanja (bolezni).

V današnjem času, ko pogostokrat velja rek »zmaga za vsako ceno«, se ljudje za dosego uspeha poslužujejo prevar, uživanja prepovedanih poživil ipd. Pri športnikih invalidih je pomembno tudi, v katero kategorijo glede na klasifikatorje se bodo posamezni športniki razvrstili in v kateri skupini bodo tekmovali. Potrebna bi bila služba, ki bi opravljala preglede in meritve. Teste bi lahko izvajali na URI Soča, ki je center rehabilitacije v Sloveniji.

INFRASTRUKTURA

V Sloveniji žal nimamo, razen Univerzitetnega rehabilitacijskega centra SOČA, prostorov, primernih za treninge in tekmovanja v invalidskem športu. Tako se trenerji in športniki invalidi poslužujejo športnih dvoran, ki so večkrat neprimerne za tovrsten šport, težko dostopne za osebe s posebnimi potrebami (klančine za vozičke ...). Žal je takšnih večina

športnih objektov starejše gradnje. Športne dvorane in bazene bi bilo potrebno obnoviti ali prilagoditi ter jih opremiti s pripomočki, primernimi za vadbo oseb s posebnimi potrebami. Še pomembneje pa je, da bi bili objekti dostopni osebam s posebnimi potrebami, ki bi lahko spremljali dogajanje, spodbujali sebi enake in se navduševali nad športnimi prireditvami, ki se jih udeležujejo športniki invalidi.

Športniki s posebnimi potrebami se ne bi bili vseskozi primorani spopadati z »ovirami«, ki jim jih njihovo zdravstveno stanje ponuja. Neprimerna infrastruktura vedno znova poudarja njihovo omejenost gibanja. Prilagoditev športnih objektov bi pomenilo večjo osredotočenost na proces treninga, na doseganje vrhunskih rezultatov.

Pogoji treniranja so pomembni tudi pri motivaciji trenerjev pri ukvarjanju z osebami s posebnimi potrebami. Slednji morajo biti primerni za vadbo oseb s posebnimi potrebami, opremljeni s prilagojenimi pripomočki, opremo, primernimi garderobami in seveda z dostopom v objekt, kar bi morali prenoviti pri vseh športnih objektih.

Kje bi dobili dodatna sredstva za financiranje sprememb, dopolnitev gradnje v namene športa invalidov? Lastniki športnih objektov lahko sredstva pridobijo iz proračuna lokalnih skupnosti, investitorjev ali se prijavijo na razne razpise.

Fundacija za šport med drugim sofinancira gradnjo in obnovo športnih objektov. Vsaka 3 leta objavi javni razpis za sofinanciranje gradnje športnih objektov. V razpisni dokumentaciji Javnega razpisa za leto 2012, 2013 in 2014 je objavljeno: »Prednost pri izboru imajo programi združenj oziroma zvez športnih organizacij, sledijo pa programi drugih prosilcev nepridobitnega značaja, ki delujejo v javnem interesu na področju športa. Med prosilci, ki so že prejeli sredstva fundacije, imajo prednost pri izboru programi tistih prosilcev, ki so uspešno realizirali dodeljena sredstva fundacije.«

(http://www.fundacijazasport.org/index.php?option=com_content&view=article&id=242&Itemid=131, 2012)

Z integracijo ali sodelovanjem paraolimpijskih športov v panožne zveze bi slednje poskrbele, da bi lahko športniki invalidi koristili prostore članic NPŠZ (športne dvorane, bazene).

USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

Žal se na področju športa invalidov srečujemo z velikim pomanjkanjem znanja in izkušenj pri ravnanju z osebami s posebnimi potrebami, naj si bo to na področju rekreacije, tekmovalnih športov ali šolstva, kamor so osebe s posebnimi potrebami vedno pogosteje integrirane.

Nepoznavanje področja športa invalidov v šolstvu pripelje do tega, da učencev s posebnimi potrebami ne vključujejo aktivno pri urah športne vzgoje. Profesorji športne vzgoje imajo najboljšo možnost, da pri integraciji in socializaciji otrok s posebnimi potrebami odigrajo

pomembno vlogo. Ozaveščanje ostalih učencev poskrbi, da drugačnost postane tako vsakdanja in sprejeta. Psihološki vidik je zadovoljen, saj samopodoba in samozavest otrok raste.

Žal pa se marsikateri profesor športne vzgoje prvič sreča z učenci s posebnimi potrebami pri pedagoškem procesu. Na Fakulteti za šport je bilo po starem programu izobraževanje na to temo na razpolago le določenim študentom, ki so se odločili za smer »Prilagojena športna vzgoja«. Po novem (bolonjskem) sistemu pa se študentje seznanijo s to tematiko, če se odločijo za izbirni modul »Prilagojena športna vzgoja«, ali pa v sklopu podiplomskega študija na 2. stopnji, magistrski študij - *Športna vzgoja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami* ali 3. stopnji, doktorski študij - *Specialna športna dejavnost*.

Fakulteta za šport igra glavno vlogo izobraževanja kadra na področju športa. Morali bi pri temeljih, ki jih postavlja Fakulteta, pričeti z ozaveščanjem in izobraževanjem na področju športa invalidov v večji meri že v dodiplomskem študiju. Tako bi bili vsi športni pedagogi seznanjeni s problematiko športa invalidov, boljše podkovani in samozavestnejši pri približevanju športa osebam s posebnimi potrebami, na kateri koli ravni. (<http://www.fsp.uni-lj.si/studij/>, 2012)

Poleg tega pa je v šolstvu zaposlenih veliko število učiteljev, profesorjev, ki se oziroma bi se morali dodatno izobraževati, usposabljanje na tem področju. Za dodatna usposabljanja v športu trenutno skrbita Center za vseživljenjsko učenje v športu (CVUŠ) na Fakulteti za šport in OKS Olimp. V sklopu CVUŠ-a poteka permanentno izobraževanje za vse zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ). Med drugim organizirajo tudi seminar na temo »*Sodobni pristopi poučevanja učencev s posebnimi potrebami pri pouku športne vzgoje*«.

Po pregledu seznama usposabljanj prijavljenih na strokovni svet Ministrstva za šolstvo in šport lahko opazim, da le v sklopu Plavalne zveze Slovenije in Fakultete za šport potekajo usposabljanja na področju športa invalidov. (http://www.mss.gov.si/si/sport/strokovni_svet_rs_za_sport/, 2012)

Na ZŠIS je od 2012 organizirano usposabljanje za naziv:

- Vaditelj športa invalidov
- Učitelj športa invalidov

Plavalna zveza Slovenije organizira usposabljanje:

- Vodenje plavanja za osebe z invalidnostjo
- Vaditelj plavanja za osebe s posebnimi potrebami (po Hallwickovi metodi)

V sklopu pedagoškega procesa na Fakulteti za šport pa lahko študentje izberejo modul za pridobitev naziva:

- Vodja plavanja za osebe z invalidnostjo
- Vodja plavanja za osebe z motnjami v duševnem razvoju

Izobraževanja in usposabljanja so financirana iz ESS (Evropskih strukturnih skladov) in lastnih sredstev.

Ob integraciji posameznih paraolimpijskih športnih panog v panožne zveze bi bilo potrebno slednje spodbuditi k izobraževanju njihovega kadra na področju športa invalidov. Tako bi povpraševanje po licenciranju (za trenerje, sodnike, vaditelje) naraslo in temu primerno tudi kakovost dela na področju športa za osebe s posebnimi potrebami.

Predlagane teme seminarjev/usposabljanja:

- »Otroci s posebnimi potrebami na urah športne vzgoje v vrtcih in šolah«
- »Socializacija skozi šport za otroke s posebnimi potrebami, integrirane v osnovne in srednje šole«
- »Vaditelj športne vadbe za ljudi s posebnimi potrebami« (lahko se razdeli glede na področja – po poškodbi glave, cerebralna paraliza, po amputaciji ipd.), ...

BONITETE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV IN ŠPORTNIKOV INVALIDOV

STATUS VRHUNSKEGA ŠPORTNIKA (kategorizacija, štipendiranje, zaposlitev)

Pot do pridobitve statusa vrhunskega športnika ni lahka. Vsak posameznik, ki si je zadal ta cilj, se mora veliko odpovedovati in vlagati veliko truda. Večkrat dnevni treningi, prehrana, meritve, odsotnosti od doma so le ene izmed številnih vložkov na poti do uspeha.

Žal talent ni dovolj. Pomembno je, da ga pravočasno odkrijemo. Nato pa ga s primernimi treningi in obravnavo nadgrajujemo. Talente je najhitreje možno opaziti na urah športne vzgoje ali na popoldanski vadbi oziroma rekreaciji. To nas opozarja, kako pomembno je, da na tem področju razvijemo mrežo invalidskega športa.

STATUS VRHUNSKEGA ŠPORTNIKA INVALIDA (KATEGORIZACIJA)

Status športnika (registriranega ali vrhunskega) na Slovenskem področju ureja Olimpijski komite Slovenije (OKS), ki trikrat v letu objavi seznam športnikov na podlagi doseženih rezultatov in v skladu z veljavnimi kriteriji. Slednje pa lahko za tekoče obdobje najdemo v dokumentu »Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v Republiki Sloveniji«, ki so ga sprejeli na 27. seji strokovnega sveta RS za šport 16. 12. 2009. Kriteriji so oblikovani na podlagi predlogov Nacionalnih panožnih zvez in veljajo za olimpijsko obdobje. V letu poletnih olimpijskih iger se sprejmejo novi pogoji, kriteriji za naslednja 4 leta. Kriterije kategorizacije športnikov potrdi Strokovni svet MŠŠ.

Pri dodeljevanju statusa športnikov invalidov se upoštevajo vse športne panoge in discipline v moški in ženski konkurenci, opredeljene v pravilnikih MPOK (IPC), ICSD in so na programu POI oziroma Olimpijskih igrach gluhih ter imajo pridobljeno soglasje OVŠ (Odbora za vrhunski šport) in ZŠIS–POK.

Da pa lahko športniki zaprosijo za kategorizacijo, morajo pridobiti *status registriranega športnika*. Registriran športnik je lahko vsaka fizična oseba, registrirana pri NPŠZ ali ZŠIS–POK, ki tekmuje v uradnih tekmovalnih sistemih NPŠZ ali ZŠIS–POK. Status je potrebno obnavljati vsakih 12 mesecev.

Pogoji za pridobitev statusa registriranega športnika invalida so:

- član društva, ki je včlanjeno v ZŠIS–POK,
- ima ustrezno tekmovalno licenco, ki jo podeli NPŠZ,
- ima s strani ZŠIS–POK potrjen nastop na tekmovanju uradnega tekmovalnega sistema,
- posameznik, ki je član slovenske državne reprezentance na uradnem mednarodnem tekmovanju v okviru uradne kvote prijavljenih.

Športniki invalidi imajo možnost pridobiti status kategoriziranega športnika. ZŠIS–POK lahko predlaga registriranega športnika invalida, ki je s svojim športnim dosežkom izpolnil enega od kriterijev za kategoriziranje športnikov invalidov v posamezni športni panogi.

OKS je skupaj z NPŠZ določil pogoje in pravila za pridobitev naziva

- ŠPORTNIK MLADINSKEGA RAZREDA
- ŠPORTNIK DRŽAVNEGA RAZREDA
- ŠPORTNIK PERSPEKTIVNEGA RAZREDA
- ŠPORTNIK MEDNARODNEGA RAZREDA
- ŠPORTNIK SVETOVNEGA RAZREDA

V teh kategorijah zasledim, da imajo športniki invalidi možnost kandidature le pri nazivu *športnik državnega razreda*, *športnik mednarodnega razreda* in *športnik svetovnega razreda*.

Naziv *ŠPORTNIK DRŽAVNEGA RAZREDA* se dodeli na osnovi uvrstitev na paraolimpijskih igrach, olimpijskih igrach gluhih, svetovnih in evropskih prvenstvih in državnih prvenstvih ali drug dosežek, če je to v kriterijih za posamezno športno panogo, disciplino posebej opredeljeno. Status je potrebno obnavljati vsakih 12 mesecev od potrditve.

Naziv *ŠPORTNIK MEDNARODNEGA RAZREDA* dodelijo na osnovi uvrstitve na igrach mednarodnega kova – POI, OI gluhih, svetovna in evropska prvenstva. Status velja 24 mesecev.

Naziv *ŠPORTNIK SVETOVNEGA RAZREDA* pa prejmejo športniki invalidi, ki osvojijo medaljo na paraolimpijskih igrah ali na OI gluhih. Status traja 48 mesecev.

V letu 2009 so športniki invalidi lahko pridobili status kategoriziranega športnika (v zgoraj navedenih stopnjah) v naslednjih športnih panogah:

- a) *Atletika*
- b) *Goalbal*
- c) *Kolesarstvo*
- d) *Košarka – gluhi*
- e) *Košarka – na vozičkih*
- f) *Namizni tenis*
- g) *Plavanje*
- h) *Sedeča odbojka*
- i) *Alpsko smučanje*
- j) *Alpsko smučanje – gluhi*
- k) *Strelstvo*
- l) *Tenis na vozičkih*

Zakaj v dokumentu ne najdemo pogojev za pridobitev statusa »Športnik mladinskega razreda« in »Športnik perspektivnega razreda«?

Odgovorov je lahko več. Lahko bi razmišljali o tem, da je žal ukvarjanje z nižjimi selekcijami športnikov s posebnimi potrebami precej slabo razvito. Predvsem kar se tiče organizacije vadb, treningov ipd. Mogoče je problem tudi v tem, da na področju športnikov invalidov nimamo ločenih selekcij. Veliko oseb se prične s športom ukvarjati po rehabilitaciji, saniranju poškodbe, katere posledica je invalidnosti. Usmeritev v času rehabilitacije in vključevanje športa v proces resocializacije pripelje do tega, da se poškodovani pričnejo resneje ukvarjati s športom, kar lahko pripelje tudi do vrhunskih rezultatov.

Pomembno je opozoriti na razlago vrhunškega rezultata, na vrhunskost in po čem se vrednoti rezultate športnikov v dokumentu OKS-a:

»Vrhunski rezultat v absolutni mednarodni konkurenci, torej na tekmovanjih, kjer nastopajo vsi najboljši v posamezni športni panogi, je vrhunski ustvarjalni dosežek.«

»Vsa tekmovanja ne predstavljajo enakega potenciala mednarodne konkurenčnosti in ne enakega potenciala možnega vrednotenja uspešnosti v domačem okolju (javnosti). Rezultat na določenem tekmovanju lahko ocenjujemo glede na konkurenčnost športnega dosežka in njegovega priznanja v družbenem prostoru. Vrednotenje rezultatov športnikov naj bi se izvajalo na podlagi potenciala mednarodne konkurenčnosti in nacionalnega pomena športne panoge.«

<http://issuu.com/olmypicslo/docs/kriterijiregkat/148?zoomed=&zoomPercent=&zoomX=&zoomY=&noteText=&noteX=&noteY=&viewMode=magazine>, 2012)

ŠPORTNE ŠTIPENDIJE

OKS skupaj z MŠŠ in FŠO podeljujeta štipendije mladim perspektivnim športnikom, ki dosegajo izjemne vrhunske športne rezultate že v mladinskih kategorijah. Starost štipendistov je med 17-im in 20-im letom. Vsako leto avgusta je objavljeno razpisno gradivo, kjer so navedeni pogoji, ki jih morajo mladi športniki izpolnjevati, v kolikor želijo prejemati finančno podporo in na ta način dobiti več svobode za ustvarjanje na športnem področju.

(<http://www.olympic.si/sportna-kariera/>, 2012)

V šolskem letu 2011/2012 je OKS podelil 172 štipendij. Žal pa tega ni bil deležen noben športnik invalid.

Po besedah Kustec Lipicer (2009) je štipendiranje športnikov invalidov bolj boniteta, ki obstaja le na papirju, ni pa izkoriščena, saj je višina le-te nestimulativna. Ponovno bi opozorila na delo s športniki invalidi v mlajših selekcijah.

ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV INVALIDOV PO KONČANI ŠPORTNI KARIERI

Leta 1996 so OKS, MŠŠ, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za finance – carinska uprava RS podpisale »Sporazum o zaposlovanju slovenskih vrhunskih športnikov in trenerjev na MNZ, MZO in MF – CURS«, ki je osnovno izhodišče za zaposlovanje slovenskih vrhunskih športnikov in trenerjev.

Merila, po katerih poteka selekcija zaposlovanja:

- Merilo športne kakovosti (športniki z doseženimi mednarodno primerljivimi športnimi rezultati – po kriterijih za kategorizacijo).
- Merilo prednosti športne panoge (športniki individualnih športov).
- Merilo zaposlovanja trenerjev (po zaposlitvi najmanj 3 vrhunskih športnikov iste panoge).

Glede na to, da je osnovno izhodišče za razvrstitev na prednostno listo športnikov dosežek, uvrstitev na največjih mednarodnih tekmah, bi bilo potrebno razmišljati tudi o tem, da v ta sklop zajamejo tudi vrhunske športnike invalide in njihove trenerje.

(<http://www.olympic.si/sportna-kariera/zaposlovanje/opis-programa/>, 2012)

Kustec Lipicer (2009) je v članku »Zapostavljeni športniki invalidi« poudarila razlikovanje pri zaposlovanju vrhunskih športnikov in vrhunskih športnikov invalidov. Zgrozila se je ob dejstvu, da je OKS–ZŠZ (Odbor za vrhunski šport), ki sprejema pravila na področju vrhunškega športa, v kriterijih za oblikovanje prednostne liste kandidatov športnikov in trenerjev za zaposlovanje v državni upravi, navedlo leta 2009, da se pri izboru kandidatov »ne

upošteva športnikov invalidov in miselnih iger« ter tudi »trenerjev športnikov invalidov in miselnih iger«.

Pomembno bi bilo ponovno pregledati in ovrednotiti dosežke vrhunskih športnikov invalidov, ki dosegajo neverjetne rezultate na paraolimpijskih igrah in ostalih mednarodnih tekmovanjih. Omogočiti zaposlovanje tudi kot nagrado ali boniteto za trud in vložek, ki ga dajo športniki invalidi, da dosegajo vrhunske rezultate in promovirajo Slovenijo v svetu.

Med drugim, izven tega, pa se lahko osebe s posebnimi potrebami prijavijo na razpise za delo, ki jih razpiše Sklad RS za spodbujanje zaposlovanja invalidov, iz katerega se črpajo sredstva za subvencionirane plače invalidov, prilagoditev delovnega mesta, plačilo stroškov storitev, letne nagrade tudi za delodajalce, ipd. (http://www.svzi.gov.si/index.php?dep_id=2; 2012).

NAGRADE ZA DOSEŽKE NA MEDNARODNI RAVNI

Poleg štipendij in možnosti zaposlitve je velik del bonitet z največjo motivacijsko noto nagrajevanje. Povrnjen trud in vložek na poti do osvojitve vrhunskega rezultata, medalj na OI ali POI, svetovnih ali evropskih prvenstvih. Osvojitve naziva prvaka, postavitev rekorda (osebnega, evropskega, svetovnega, olimpijskega, ...). Vse to je dodatno finančno nagrajeno s strani državnih institucij. Višina sredstev, namenjena nagradam, pa je odvisna od pomembnosti rezultatov za slovenski prostor.

V vednost: na spletnih straneh dnevnega časopisa DELO sem zasledila, da je Tamše, R. 3. februarja 2010 ob 15.23 objavili članek »*Jure Košir: Višina nagrad je v primerjavi s tekmeči drobiž*« o nagradah za osvojene olimpijske medalje. OKS je določil nagradni sklad za dobitnike medalj na olimpijskih igrah v Vancouvru, ki so jih poleg njih prispevala tudi MŠŠ in generalni sponzor SKB, d.d. (<http://www.delo.si/clanek/98470>, 2011)

- Zlata medalja: **49.600,00 EUR**
- Srebrna medalja: **37.400,00 EUR**
- Bronasta medalja: **25.200,00 EUR**

V ekipni konkurenci pa naj bi športniki dobili 75 % nagrade v posamični konkurenci in trenerju se izplača 50 % nagrade.

In kje lahko v tem primeru najdemo dobitnike žlahtnih odličij na paraolimpijskih igrah, Jožeta Flereta, Matejo Pintar in Franca Pinterja? Kot sem že omenila v diplomskem delu, je Kustec Lipicer (2009) kritično zapisala o nagradah dobitnikov olimpijskih odličij in o tem, da tega niso bili deležni paraolimpijski zmagovalci, ki so ponesli ime Republike Slovenije v svet in dokazali, da je država, ki podpira šport invalidov, saj v nasprotnem primeru ni mogoče dosegati tako dobrih rezultatov. Pa je temu res tako? Povzdigovanje vrhunskih športnikov, olimpičarjev, v luči medijev bi moralo doseči tudi športnike, ki se poleg vsega bojujejo še z

omejitvami, ki so jim seveda v izziv, da se z njimi soočijo in premagajo kot prvo sami sebe, nato pa v hudi mednarodni konkurenci dosežejo neverjetne rezultate. MŠŠ je že izenačila nagrade za vrhunske rezultate športnikov in športnikov invalidov. Žal pa tega še ni naredil OKS.

Poseben ali dopolnjen sklad, ki bo poskrbel za nagrade paraolimpijskih dobitnikov medalj, bi bil na mestu, da bi se vedno več rekreativnih športnikov invalidov odločalo za to pot do vrhunskih rezultatov.

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

OKS je skupaj za Adriatic Slovenica d. d. pripravil pakete *nezgodnega zavarovanja* za kategorizirane športnike svetovnega, mednarodnega in perspektivnega razreda in 4 njihovih spremljevalcev, ki so zavarovani v času statusa preko zavarovalne police, sklenjene med MŠŠ in zavarovalnico. Vrhunski športniki istih razredov pa se lahko odločijo ter s pomočjo MŠŠ, OKS in Fundacije za financiranje športnih organizacij sklenejo z Adriatic Slovenico *nadstandardno zavarovanje*, ki pa ga morajo doplačati.

Glede na to, da se lahko športniki invalidi kategorizirajo v svetovni in mednarodni razred, predvidevam, da se lahko poslužujejo tako nezgodnega kot nadstandardnega zavarovanja.

(<http://www.olympic.si/sportna-kariera/zdravstveno-varstvo/nadstandardno-zavarovanje/opis-zavarovanja/>, 2012)

3.2.2 VKLJUČEVANJE NA LOKALNIH PODROČJIH

FINANCIRANJE

Športna društva in klubi so člani Nacionalnih panožnih športnih zvez ali Športnih zvez in zavodov, kjer se lahko potegujejo za sredstva, pridobljena iz razpisov, in na slednjih tudi sami kandidirajo. Z vključevanjem športnikov invalidov v svoj sistem bi to prineslo tudi dotok dodatnih financ v blagajno.

Iz »Analize športa invalidov« (Štrumbelj, 2010) v Sliki 6 lahko razberemo, da je na lokalni ravni glede na šport v NPŠ realiziranih le približno 10 % predvidenih sredstev. Razlog je slaba lokalna ponudba.

Poleg raznih razpisov lahko organizacije, ki se ukvarjajo s športom invalidov, pridobijo sredstva od lokalnih skupnosti, privatnih investitorjev, sponzorjev ali donatorjev in ne nazadnje se veliko športnih društev in klubov financira iz lastnih sredstev, ki jih pridobijo s članarino in plačevanjem vavnine oziroma treningov. Tu so še razni skladi in privatne fundacije, kjer se zbirajo finančna sredstva za posameznike.

PROMOCIJA

Lokalni mediji (radio, časopis) so tisti, ki lahko veliko prispevajo k razvoju invalidskega športa na lokalni ravni. Športna društva v namene promocije aktivnega preživljanja prostega časa obujajo čase, ko so se ljudje zbirali na »trimih«, športnih dogodkih, kjer so se zbirali vaščani, krajani ter se družili ob športu in kulturnem programu. Spodbujati bi bilo potrebno, da v takšne dogodke vključijo tudi športnike invalide, ne pa samo na večje dogodke, ki so že mednarodno priznani.

ORGANIZACIJA

TRENINGI

Urnike treningov, razporejanja trenerjev ipd. se od kluba, društva in zvez razlikujejo. V primeru integracije športnikov invalidov je pomembno, da se jih kot ostale razporedi na urnik treningov, da z njimi sodelujejo ustrezno usposobljeni trenerji in ostala spremljevalna ekipa (zdravstveno osebje, psihologi, svetovalci) ter tudi ostali športniki. Pomembno je, da so vadeči, tekmovalci, deležni enakih ugodnosti glede na stopnjo, ki jo s svojimi uspehi dosegajo.

V kolikor posameznik pokaže potencial, je potrebno kot pri vsakem športniku talent razvijati vse do vrhunske ravni. Pri tem je potrebno vključiti trenerje, zdravnike, fizioterapevte, psihologe idr. Multidisciplinarnost je ena od lastnosti vrhunskega športa, saj le z dobrim sodelovanjem različnih strokovnjakov pridemo do vrhunskih rezultatov.

Tako bi lahko isti strokovnjaki skrbeli za vrhunske športnike v klubu, pa naj si bodo športniki z ali brez posebnih potreb.

Posebej bi bilo potrebno poudariti tekmovanje na vrhunski ravni. Športniki, ki se pripravljajo na večja tekmovanja, kot so Olimpijske in Paraolimpijske igre, svetovna in evropska prvenstva ter pokali, se na začetku sezone in pred večjimi tekmovanji odpravijo na priprave, večkrat zunaj države. Trenutno prihaja med vrhunskimi športniki in športniki invalidi na tem področju do večjih razlik. Slednji priprav žal nimajo v tolikšni meri sofinanciranih s strani države (MŠŠ, FŠO, OKS).

Priprave in intenzivni treningi v veliki večini potekajo izven prostorov športnih društev, klubov, zvez. Vrhunski športniki invalidi s strani države dobijo določeno kvoto sredstev kot povračilo stroškov za priprave in nastope na največjih športnih prireditvah. Letno naj bi dobili povrnjenih 15 dni priprav in nastopov na paraolimpijskih igrah ter 10 dni priprav za evropska in svetovna prvenstva. To je v primerjavi z ostalimi vrhunskimi športniki, ki jim država povrne za 2 leti pred nastopom na OI in še za 30 dni priprav ter še dodatnih 15 dni za ostale mednarodne tekme, neprimerljivo. (Kustec Lipicer, 2009)

Z vključevanjem športnikov invalidov v klube in športna društva, v sam proces treningov in priprav na sezono bi potrebovali usposobiti trenerje in ostalo strokovno osebje. To bi nato prineslo ekonomičnost zaposlenega kadra po klubih, društvih. Še vedno pa bi morali veliko več sodelovati z medicinsko stroko, kar je pri pripravi vrhunskih športnikov tako nujno potrebno.

TEKMOVANJA

Regionalna tekmovanja, predizbore za državna prvenstva bi bilo potrebno ravno tako kot državna in mednarodna tekmovanja organizirati tako, da bi vzporedno potekalo tudi tekmovanje športnikov invalidov oziroma bi bila slednja vključena v sistem tekmovanj in koledar dogodkov regije.

INFRASTRUKTURA

Lastniki športnih objektov, ki skrbijo za obnovo in novogradnjo slednjih, so v veliki večini občine, klubi, različna športna društva, ki lahko s pridobitvijo financ iz javnih razpisov poskrbijo za prilagoditev svojih športnih objektov tudi osebam s posebnimi potrebami in na ta način približajo svoje prostore širši publiki in razširijo svojo dejavnost.

3.2.2.1 REKREACIJA ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

Ugotoviti je mogoče, da je ne le na vrhunski ravni športa invalidov, ampak da je tudi mreža rekreativne vadbe na periferiji zelo slaba. Neprimerni so prostori za aktivnosti, kjer bi se ob športu želeli družiti vsi s posebnimi potrebami. Glede na to, da je v Sloveniji okoli 170.000 invalidov (delovnih invalidov, otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, vojaških in vojnih invalidov ter zmerno, težje in najtežje telesno prizadetih oseb) bi bilo za njihovo medsebojno povezovanje, resocializacijo in ohranjanje telesne kondicije nujno potrebno organizirati v sklopu lokalnih športnih društev rekreacijo za osebe s posebnimi potrebami.

V Sloveniji obstajajo zveze in športna društva invalidov, ki organizirajo tudi rekreacijo, vadbo za svoje člane.

- ŠD INVALID LJUBLJANA
- ŠD INVALID MARIBOR
- INVALIDSKO ŠPORTNO DRUŠTVO SAMORASTNIK RAVNE NA KOROŠKEM

- ŠD INVALID NOVA GORICA
- ŠPORTNO DRUŠTVO CEREBRALNE PARALIZE ŽAREK
- ŠPORTNO DRUŠTVO INVALIDOV IN UPOKOJENCEV RADENCI
- ŠPORTNO DRUŠTVO INVALIDOV SLOVENJ GRADEC
- DRUŠTVO ZA ŠPORT INVALIDOV MOST

(<http://www.zsis.si/index.php/o-zvezi>, 2012)

Invalidska društva predstavljajo druženje na športnem in kulturnem področju.

Nekatera športna društva invalidov predstavljajo tudi konzorcij aktivnosti, ki se ne odvijajo le znotraj društva, ampak se temu konzorciju pridružujejo lokalna športna društva in klubi, ki organizirajo vadbo, plavanje za osebe s posebnimi potrebami. Takšno delovanje je potrebno spodbujati in sofinancirati, saj je tako ponudba aktivnosti in možnosti preživljanja aktivnega prostega časa za invalide večja in bolj pestra.

Za ostala področja, ki iz tega naslova niso pokrita, pa bi predlagali, da spodbudijo delovanje lokalnih športnih društev, da za krajane, svoje člane in podpornike, organizirajo tudi rekreacijo, ki je namenjena tudi osebam s posebnimi potrebami. V tem duhu bi se lahko športna društva bližnjih krajev povezala in skupaj organizirala vadbo za osebe s posebnimi potrebami vsaj enkrat tedensko. Tako bi potrebovali začasno primerno urediti samo eno izmed športnih enot (infrastrukturo), ki bi bila primerna za specifično vadbo. Nedvomno bi to pomenilo bolj ekonomično rešitev prilagajanja infrastrukture invalidom.

S spodbujanjem rekreacije invalidov bi pripomogli k prepoznavnosti paraolimpijskih aktivnosti s strani javnosti in invalidov samih. Slednji bi se lažje odločali za zdravo, aktivno preživljanje prostega časa in spreminjanje načina življenja. Druženje s sebi podobnimi, resocializacija, pripadnost, ponovno ambiciozno razmišljanje o življenju bi mogoče koga od vadečih pripravilo do tega, da se katerega od športov resneje loti. Potencial in veliko vloženega truda pa mogoče pripelje tudi do vrhunca na paraolimpijskih igrah.

3.2.2.2 INTEGRACIJA NA PODROČJU ŠPORTNE VZGOJE IN ŠOLSKIH TEKMOVANJ ZA UČENCE S POSEBNIMI POTREBAMI

Trend integracije otrok s posebnimi potrebami v »normalni« šolski sistem je prinesel prilagajanje in vključevanje na vseh področjih šolstva. Tako je bilo potrebno tem učencem

prilagoditi med drugim tudi športno vzgojo (učni načrti, infrastruktura, športni pripomočki, športni dnevi, tekmovanja itd.).

V šolskem letu 2009/2010 je Ministrstvo za šolstvo in šport poslalo vsem ravnateljem povabilo k sodelovanju pri vključevanju invalidne mladine v sistem šolskih tekmovanj in prireditev. Organizatorji so (bili) MŠŠ, ZŠIS–POK in Zavod za šport RS Planica.

Učence so razporedili v skupine po modificiranih mednarodnih pravilih:

- Popolnoma slepi s spremljevalcem
- Slabovidni
- Invalidi na vozičku
- Gluhi in naglušni
- Amputiranci
- Učenci s cerebralno paralizo

Učenci lahko tekmujejo v naslednjih panogah:

- ATLETIKA:
  - OŠ: tek 60 m, tek 300 m, suvanje krogle (2 kg), skok v daljino
  - SŠ: tek 100 m, tek 400 m, suvanje krogle (3 kg), skok v daljino
- NAMIZNI TENIS OŠ: posamično
- PLAVANJE: 50 m prosto

(<http://www.zsis.si/index.php/olska-portna-tekmovanja>, 2012)

PRILAGODITEV PROGRAMA KR PAN IN ZLATI SONČEK

Projekt »Zlati sonček« je namenjen otrokom od 5. do 11. leta starosti. Gre za sklop športnih panog, katerih namen je motivirati najmlajše za gibalno dejavnost in spodbujati željo po športnem udejstvovanju. Projekt »Krp an« pa je nadaljevanje »Sončka«, saj je namenjen otrokom od 9. do 11. leta. Projekta nista namenjena tekmovanju, ampak želita spodbuditi čim več otrok k sodelovanju in posledično k bolj aktivnemu življenju otrok.

Projekta lahko uporabimo kot popestritev rednega vzgojno-izobraževalnega procesa ali dela v društvih. V programu projektov lahko najdemo planinske izlete – pohodništvo, drsanje, rolanje, plavanje, spretnosti z žogo in igre z žogo, smučanje, športno gimnastiko, tek, ples.

Glede na to, da so otroci s posebnimi potrebami vključeni v šolski sistem in tudi v športna društva, ki delujejo v popoldanskem času, bi bilo primerno, da se jim prilagodijo naloge ali dodajo kakšne dodatne, primerne njihovi specifikiki. Lahko bi razmišljali tudi o novem projektu, ki bi ga lahko pripravili izključno za otroke s posebnimi potrebami. (http://www.sportmladih.net/programi_som/, 2012)

4 SKLEP

Integracija je dolgotrajen proces, ki zahteva veliko dogovarjanja, prilagajanja in reorganizacije. Po svetu poteka zelo intenziven proces integracije športnikov invalidov na vseh nivojih športa; od sodelovanja MOK-MPOK, sodelovanja na nivoju mednarodnih panožnih športnih zvez in vse do športnih društev na lokalnem področju, ki skrbijo predvsem za ozaveščanje ljudi o pomenu aktivnega načina življenja in za njihovo rekreacijo.

Medtem ko se borimo za vključevanje športnikov s posebnimi potrebami v klube in društva na nivoju vrhunškega športa, ne smemo zanemariti šolskega sistema, kamor je v pedagoški proces (športno vzgojo) vključena večina otrok s posebnimi potrebami.

Na vseh nivojih/področjih moramo poskrbeti, da se z osebami s posebnimi potrebami ukvarja primerno usposobljen kader, da so infrastruktura in pripomočki (didaktični, športni) prilagojeni njihovim potrebam. Pomembno je, da se ceni vložek truda športnikov invalidov v pot do uspeha tudi na način javnega sprejemanja in dodeljevanja bonitet, ki jih imajo ostali športniki.

Ugotovili smo, da so sprejeti številni zakoni in podpisani mnogi sporazumi, ki ščitijo invalide in njihove pravice. Prišli pa smo tudi do spoznanja, da niso realizirani in upoštevani v zadostni meri. Napredek bi bil opazen že z upoštevanjem in realizacijo le-teh.

Šport invalidov v Sloveniji se razvija z veliko hitrostjo. Za to so zaslužni vsi aktivni posamezniki s posebnimi potrebami, ki so se odločili, da bodo iz svoje življenjske situacije potegnili največ, kar je možno. Ne dovolijo, da je njihova invalidnost ovira, ampak jo vidijo kot izziv. Takšen, ki jim ponuja možnost razvoja v drugih dimenzijah, ki ji omogoča doseganje vrhunskih rezultatov in druženje s prijatelji na igrišču.

Po pregledu obširne literature in virov s tega področja smo ugotovili, da gre lahko integracija v smer popolne integracije športa invalidov ali v smer integracije preko pogodb o sodelovanju. V tem trenutku je glede na različne rešitve po svetu nemogoče reči, katera pot je najboljša in ali je tudi edina. V Sloveniji je v tem trenutku glede na mednarodno okolje mogoča bodisi popolna integracija (npr. namizni tenis) bodisi sprejemanje pogodb o sodelovanju med ZŠIS-POK in Nacionalnimi panožnimi športnimi zvezami. Pri tem je potrebno upoštevati usmeritev mednarodnih športnih zvez in naših športnih zvez vse do nivoja društev.

Modeli integracije se od države do države, od panožne zveze do panožne zveze razlikujejo. Točke, ki jih integracijski proces vsebuje, so enake za vse športne panoge oziroma za panožne zveze. Le-te lahko posamezna panožna zveza oblikuje glede na značilnosti in posebnosti lastne športne panoge.

5 VIRI

Athletes (2011). International Committee of Sports for Deaf. Pridobljeno 14. 8. 2011, iz <http://www.deaflympics.com/athletes/>

Disabled sports (2011). Wikipedija The Free Encyclopedia. Pridobljeno 22. 9. 2011, iz http://en.wikipedia.org/wiki/Disabled_sports

DOUPONA TOPIČ, M. (2008). *The Rise of Paralympic Sport in Slovenia*. V K. Gilbert in O. J. Schantz (ur.), *The Paralympic Games* (212 – 220). London: University of East London/UK: Mayer&Mayer/Sport Publishes' Association.

HAREJ, M. (2007). *Predstavitev in potek paraolimpijskih iger ter pregled uspehov slovenske reprezentance na zadnjih letnih in zimskih igrah*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

History of Movement (2011). International Paralympic Committee. Pridobljeno 22. 9. 2011 iz <http://www.paralympic.org/TheIPC/HWA/HistoryoftheMovement>

Interesni programi športa otrok in mladine (2012). Šport mladih. Pridobljeno 20. 1. 2012, iz http://www.sportmladih.net/programi_som/

JAKIČ, G. (2009). Sedim pred računalnikom v ZDA in berem novice o »incidentu«, ki se te dni dogaja v domovini, kjer znova vlečemo črto med "zdravimi" in tistimi, ki jim "nekaj manjka". Pridobljeno 8. 10. 2011, iz <http://zsis.wordpress.com/tag/gal-jakic/>.

Javni razpis (2011). Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji. Pridobljeno 25. 1. 2012, iz <http://www.fiho.si/?id=razpis12.php>

KUSTEC LIPICER, S. (2009). Zapostavljeni športniki invalidi [elektronska izdaja]. *Dnevnikov objektiv*, 5. 12. 2009. Pridobljeno 14. 8. 2011, iz http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042320686

O skladu (2012). Sklad Republike Slovenije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov. Pridobljeno 28. 1. 2012, iz http://www.svzi.gov.si/index.php?dep_id=2

Olimpijsko gibanje (2011). Olimpijski komite Slovenije. Pridobljeno 20. 12. 2011, iz <http://www.olympic.si/olimpijsko-gibanje/>

Olimpijski marketing (2011). Olimpijski komite Slovenije. Pridobljeno 23. 12. 2011, iz <http://www.olympic.si/olimpijski-marketing/>

Odprto pismo vladi Republike Slovenije (2009). Blog športa invalidov. Pridobljeno 9. 12. 2011, iz <http://zsis.files.wordpress.com/2009/12/odprto-pismo-vladi-rs3.pdf>

Paralympic Games (2011). International Paralympic Committee. Pridobljeno 14. 8. 2011 iz <http://www.paralympic.org/TheIPC/WWD/ParalympicGames/>.

Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v Republiki Sloveniji (2009). Olimpijski komite Slovenije. Pridobljeno 2. 1. 2012, iz <http://issuu.com/olmypicslo/docs/kriterijiregkat/148?zoomed=&zoomPercent=&zoomX=&zoomY=&noteText=&noteX=&noteY=&viewMode=magazine>.

Poslanstvo, vizija in vrednote (2011). Olimpijski komite Slovenije. Pridobljeno 20. 12. 2011 iz <http://www.olympic.si/o-oks/poslanstvo-vizija-in-vrednote/>

Razpis 2012 (2011). Fundacija za šport. Pridobljeno 24. 1. 2012, iz http://www.fundacijazasport.org/index.php?option=com_content&view=article&id=242&Itemid=131

SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNJEGA JEZIKA (1994). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Znanstveno raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. Str. 305.

Spoznajte nas (2011). Specialna olimpijada Slovenije. Pridobljeno 14.8.2011, iz <http://www.specialna-olimpiada.si/si/spoznajte-nas/>

Šolska športna tekmovanja (2012). Zveza za šport invalidov Slovenije. Pridobljeno 10. 1. 2012, iz <http://www.zsis.si/index.php/olska-portna-tekmovanja>

Šport invalidov (2011). Zveza za šport invalidov. Pridobljeno 4. 9. 2011, iz http://www.zsis.si/zsis_old/akti/sporazum_mok_ipc.htm

Športna kariera (2011). Olimpijski komite Slovenije. Pridobljeno 23. 12. 2011, iz <http://www.olympic.si/sportna-kariera/>

ŠTRUMBELJ, B. (2010). *Analiza športa invalidov*. V Kolar, E., Jurak, G. in Kovač, M. (ur.), *Analiza nacionalnega programa športa v republiki Sloveniji: 2000 – 2010* (246 – 255) [elektronska izdaja]. Ljubljana. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport. http://www.fsp.uni-lj.si/COBISS/Monografije/Analiza.nac.prog.sporta2010_1.pdf

Študij (2012). Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport. Pridobljeno 2. 1. 2012, iz <http://www.fsp.uni-lj.si/studij/>

TAMŠE, R. (2010). Jure Košir: Višina nagrad je v primerjavi s tekmeči drobiž [elektronska izdaja]. *Delo*, 3. 2. 2010. Pridobljeno 12. 1. 2012, iz <http://www.delo.si/clanek/98470>)

Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (MKPI) (2008). Uradni list RS, št. 37/2008, str. 1437. Pridobljeno 20. 11. 2011, iz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlImpid=200845>

Zaposlovanje (2011). Olimpijski komite Slovenije. Pridobljeno 27. 12. 2012 iz <http://www.olympic.si/sportna-kariera/zaposlovanje/opis-programa/>

Zdravstveno zavarovanje (2011). Olimpijski komite Slovenije. Pridobljeno 28. 1. 2012 iz <http://www.olympic.si/sportna-kariera/zdravstveno-varstvo/nadstandardno-zavarovanje/opis-zavarovanja/>

Zveza za šport invalidov–POK (2011). Zveza za šport invalidov Slovenije. Pridobljeno 2. 12. 2012, iz <http://www.zsis.si/index.php/o-zvezi>

5.1 VIRI SLIK

<http://www.deaflympics.com/>

http://www.fsp.uni-lj.si/COBISS/Monografije/Analiza.nac.prog.sporta2010_1.pdf

<http://www.paralympic.org/photogallery>

<http://www.specialna-olimpiada.si/si/spoznajte-nas/>

<http://www.zsis.si/>

5.2 VIRI TABEL

<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/dep-adp/conda2/1-Chantale-Philie.pdf>

<http://www.zsis.si/index.php/o-zvezi>

6 PRILOGE

SPORAZUM (PROTOKOL) O SODELOVANJU MED NAMIZNOTENIŠKO ZVEZO SLOVENIJE (NTZS) IN ZVEZO ZA ŠPORT INVALIDOV SLOVENIJE-PARAOLIMPIJSKI KOMITE (ZŠIS-POK)

NTZS, ki jo zastopa predsednik mag. Marjan Hribar in ZŠIS-POK, ki jo zastopa predsednik g. Emil Muri se strinjata, da vzpostavita protokol o sodelovanju pod navedenimi pogoji:

- Da je ZŠIS-POK neprofitna organizacija, ki jo priznava Olimpijski komite Slovenije;
- Da ZŠIS-POK izvaja svojo športno dejavnost v skladu s pravili Mednarodnega Paraolimpijskega komiteja (MPOK) in Olimpijskega komiteja Slovenije (OKS);
- Namen ZŠIS-POK je promocija in organizacija vseh oblik športa za invalide;
- NTZS je krovna neprofitna organizacija društev, klubov in ostalih športnih organov. Njeno poslanstvo je promocija, organizacija, izobraževanje in usposabljanje na področju namiznega tenisa;
- NTZS izvaja športno dejavnost v skladu z določitvami MOK in OKS;
- NTZS je članica: »Mednarodne namiznoteniške zveze« (ITTF).

Obe organizaciji se strinjata da:

1. ČLEN: PROMOCIJA

ZŠIS-POK priznava NTZS promocijsko dejavnost in spodbujanje mladih invalidov, da se pričnejo ukvarjati z namiznim tenisom, tako na rekreativni kot tekmovalni ravni.

2. ČLEN: PRIREDITVE, TEKMOVANJA

SODNIKI

S ciljem zagotoviti uradnost športnih aktivnosti na področju namiznega tenisa, morajo biti na tekmovanjih prisotni sodniki NTZS, ki so usposobljeni za sojenje na področju namiznega tenisa za invalide. V ta namen ZŠIS-POK skupaj s NTZS pripravi koledar tekmovanj (aktivnosti), tako državnih kot lokalnih do 30. novembra za naslednje leto. Navedeni koledar je sestavljen tako, da upošteva uradne koledarje NTZS in ZŠIS-POK.

INFRASTRUKTURA

Za razvoj športne dejavnosti si NTZS prizadeva dati na razpolago (kjer je to mogoče) objekte, s katerimi sama upravlja, in strokovno-logistično opremo, z namenom, da NTZS pomaga pri

organizaciji uradnih prireditev ZŠIS-POK, tako na državni kot tudi na lokalni ravni, v skladu s koledarjem iz prejšnjega odstavka.

TEKMOVANJA

Za razvoj namiznega tenisa članov, ki so včlanjeni izključno v organizacijo ZŠIS-POK, je predvideno (kjer je to mogoče):

- prijava z akreditacijo NTZS (ne da bi v to posegal ZŠIS-POK) na tekmovanjih NTZS v kategoriji Open, ne glede na njihovo kategorijo glede na starost. Sestava kvalifikacijskih skupin (ki so poenotene s športniki NTZS) se mora ujemati z vpisnimi podatki glede na kvaliteto tekmovalcev;
- možnost, da vrhunski paraolimpijski športniki z akreditacijo iz strani ZŠIS-POK in NTZS, poleg v kategoriji Open, sodelujejo tudi na drugih državnih in regionalnih tekmovanjih NTZS;
- vključitev (ko je le-ta dogovorjena) tekmovanj ZŠIS-POK (ki so izven razvrstitve) na uradna tekmovanja NTZS, tako na državni kot tudi na lokalni ravni;
- prepoznavanje nekaterih tekmovanj znotraj športnega koledarja NTZS, ki bodo z izpolnjevanjem predpisanih obrazcev s strani prireditelja tudi uradno priznana v koledarju Mednarodnega paraolimpijskega komiteja (MPK). Morebitni strošek za priznavanje tekmovanja v koledarju MPK bo bremenil ZŠIS-POK;
- NTZS priznava ZŠIS-POK oprostitev plačila kazni na podlagi neizpolnjenih norm na tekmovanjih (ki jih določajo državne norme), medtem, ko so štartnine na lokalnih tekmovanjih zmanjšane za 50 %.

ZDRAVNIŠKO SPRIČEVALO

Na tekmovanjih NTZS lahko tekmujejo le invalidi, ki imajo opravljen zdravniški pregled v skladu s pravilnikom NTZS o udeležbi na tekmovanjih.

ČLANSTVO IN VČLANJENJE

Da bi lahko uradno sodelovali pri športnih aktivnostih, sta organizaciji NTZS in ZŠIS-POK privolili v možnost dvojne včlanitve. Športna društva v okviru NTZS imajo možnost aktivacije skupine za invalide.

S tem, ko klubi potrjujejo članstvo v organizaciji NTZS, niso dolžni ponovno predložiti potrebne dokumente za včlanitev in se tako lahko včlanijo v ZŠIS-POK. Športniki invalidi morajo biti registrirani pri ZŠIS-POK.

PRAVILNIKI

Za ureditev uradnih dejavnosti ZŠIS-POK na področju namiznega tenisa se uporablja uradni pravilnik NTZS, ki se uskladi s pravili za invalide na nacionalni in mednarodni ravni. Športno

sodelovanje članov na tekmovanjih ZŠIS-POK s sodniki NTZS, bo podrejeno vodstvu NTZS ob predložitvi potrdila, ki ga je izdala ZŠIS-POK posameznemu športniku.

3. ČLEN: MARKETING IN MANAGEMENT

Za donosno vodenje komunikacijskih dejavnosti med a ZŠIS-POK in NTZS je predvideno oblikovanje skupne, enakopravno zastopane komisije za študij strategij, ki pripomorejo k širitvi čim večjega števila uporabnih informacij in k poznavanju skupnih tematik za sestavo pravilnikov.

Za to so lahko organizirani seminarji, ki zadevajo kulturne, tehnične in organizacijske vsebine.

NTZS določi del vodilnega osebja in sodelavcev za nadzor odnosov z ZŠIS-POK z namenom, da bi le-ti zagotovili ustrezno povezavo, ki omogoča izmenjavo uporabnih informacij.

Razvoj razširitve kulture in podobe organizacije ZŠIS-POK se lahko s sodelovanjem NTZS in s pomočjo lastnega tiskovnega urada, stikov z javnostjo in razvojnega oddelka deli na:

- širitev publikacij, ki zadevajo problematiko invalidov, v medijih in revijah, z namenom, da bi tako v le-teh ustvarili redno rubriko.
- izmenjava publikacij/objav, ki zadevajo specifične argumente, tako promocijske kot tudi strokovne.
- morebitna uredniška asistenca pri tiskovinah, ki jih proizvaja ZŠIS-POK in/ali NTZS.
- širitev informacij na lokalni ravni, ki zadevajo dejavnosti organizacije ZŠIS-POK, z namenom osveščanja lastne strukture društev in klubov in obratno.
- Sodelovanje in medsebojna pomoč pri pripravi promocijskega materiala, ki zadeva strokovne in promocijske tematike.
- organizacija ZŠIS-POK naj pripravi in oskrbi organizacijo NTZS s promocijskim, strokovnim in organizacijskim materialom, koristnim za širitev lastne aktivnosti in obratno.

4. ČLEN: STROKOVNO RAZISKOVALNO SODELOVANJE

Za razvoj strokovno raziskovalnega področja se NTZS, s pomočjo strokovnega osebja, poveže z ZŠIS-POK in oblikuje operativne predloge, ki pripomorejo k razvoju raziskav na področju razvoja športne discipline oseb s posebnimi potrebami.

Tako je lahko uporabljena (ko je to le mogoče) specifična oprema NTZS. Če je nujno, je lahko le-ta prilagojena specifikam športa invalidov.

Predvideno je sodelovanje med strokovnima svetoma ZŠIS-POK in NTZS na področju strokovnih izobraževanj in usposabljanj, preko bibliografskih izmenjav in prisotnostjo odgovornih na seminarjih in sestankih.

5. ČLEN: STROKOVNA PODROČJA

NTZS nudi organizaciji ZŠIS-POK strokovno pomoč.

Tovrstna oblika asistencije je zagotovljena s/z:

- podporo pri sodelovanju športnikov ZŠIS-POK (ki so na mednarodni ravni) na reprezentančnih pripravah NTZS v skladu s predhodnim medsebojnim dogovorom med organizacijama;
- podporo pri sodelovanju športnikov ZŠIS-POK na regionalnih tekmovanjih, ki jih bo organizirala organizacija NTZS v raznih regijah;
- možnostjo, da organizacija ZŠIS-POK uporablja izobraževalne objekte (po predhodnem dogovoru in kjer je to možno) s katerimi upravlja organizacija ZŠIS-POK.

6. ČLEN: PODROČJA STROKOVNEGA SODELOVANJA

Da bi promovirali in olajšali vključevanje invalidov v namizni tenis, si organizaciji NTZS in ZŠIS-POK prizadevata vzpostaviti trajno sodelovanje, tako na državnem kot lokalnem nivoju.

Zaželeno je maksimalno sodelovanje med lokalnimi društvi (predvsem v sferi izobraževanja), z namenom, da bi preko sodelovanja športnih društev NTZS popisali število invalidov, ki obiskujejo objekte organizacije, njihovo tipologijo invalidnosti, dosežen strokovni nivo in morebitne vrednostne izboljšave.

Obe strani si prizadevata k stalnemu medsebojnemu strokovnemu sodelovanju, da bi tako spodbujali športne prakse invalidov, ki obiskujejo namiznega tenisa preko lokalnega športnega društva organizacij NTZS in ZŠIS-POK.

7. ČLEN: IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE (STROKOVNO-ORGANIZACIJSKA PODROČJA)

Z medsebojno pomočjo med organizacijama NTZS in ZŠIS-POK podpirata razvoj lastnih strokovnjakov in vodilnega osebja. Bistvene točke za optimalno izobraževanje na strokovnem področju so slednje:

Tečaji izobraževanja za inštruktorje organizacije NTZS:

ZŠIS-POK spodbuja izobraževanje organizacije NTZS v okviru njihovih tečajev.

Tečajji izobraževanja za vaditelje plavanja organizacije ZŠIS-POK

- v okviru tečajev ZŠIS-POK so na voljo učitelji organizacije NTZS za tematike, ki zadevajo strokovno območje in teorijo vadbe, delovne dolžnosti, osnovanje in ocenitev športnega dejanja.
- za strokovnjake organizacije NTZS, ki že imajo potrdilo za Vaditelja 1. in 2. stopnje in ki želijo pridobiti potrdilo organizacije ZŠIS-POK, je predviden izobraževalni postopek, ki ni podvržen ocenjevanju pri Izpitni komisiji, ampak je uresničljiv pod naslednjimi pogoji;
- obvezno sodelovanje kot poslušalec pri tečajih izobraževanja organizacije ZŠIS-POK za Inštruktorja in/ali Vaditelja z vsebinami, ki zadevajo določeno posebnost (uporabne klasifikacije itd.);
- dokazano/potrjeno sodelovanje za obdobje najmanj enega leta z eno izmed včlanjenih društev, klubov ZŠIS-POK;
- priprava in predstavitev atletov s posebnimi potrebami na regionalnih manifestacijah in/ali manifestacijah višje stopnje;
- po zaključku enoletnega strokovnega sodelovanja v okviru organizacije ZŠIS-POK, v skladu z zgoraj navedenimi točkami, organizacija ZŠIS-POK posamezniku izda potrdilo za plavalnega vaditelja ZŠIS-POK.

Tečajji izobraževanja za vaditelje 1. stopnje organizacije NTZS:

Tisti, ki imajo potrdilo za Vaditelja NTZS, imajo možnost (po predhodnem dogovoru med organizacijama NTZS in ZŠIS-POK) pristopiti k tečajem za vaditelje 1. stopnje NTZS. Kandidati za vaditelje bodo morali ob koncu tečaja (za pridobitev potrdila organizacije NTZS) opraviti predvidene izpite.

Tečajji izobraževanja za športne sodnike NTZS

Pri načrtovanju vseh tečajev izobraževanja na periferni ravni, ki jih organizira NTZS se doda 2 uri k dejanskemu programu, ki jih vodi osebje organizacije ZŠIS-POK in/ali osebje organizacije NTZS, ki ga predhodno usposobi organizacija ZŠIS-POK, z namenom predstavitve vseh značilnosti in adaptacij državnih in mednarodnih strokovnih pravilnikov za invalide.

OBMOČJA ODNOSOV/RAZMERIJ Z ZAVODI IN INSTITUCIJAMI

Organizacija NTZS z uporabo že delujočih kanalov podpira odnose organizacije ZŠIS-POK s športnimi in nešportnimi objekti in s strukturami, kot so IUSM, univerza za Šport in šolska sfera na splošno.